Poveşti nemuritoare 52

Coperta:
CARMEN STĂNESCU

© EDITURA ION CREANGĂ SA.
Povești nemuritoare,
52, 1999

Toate drepturile aparţin Editurii Ion Creangă. Reproducerea integrală sau parţială a textului este interzisă şi va fi pedepsită conform legii.

ISBN 973-25-0606-7

EDITURA ION CREANGĂ
S.A.
Piaţa Presei Libere, nr. 1
Sector 1, Bucureşti
Tel.: 222 32 54
Fax: 224 46 11
ROMÂNIA

,ovesti nemuritoare

Selecţie de Gh. Zarafu

EDITURA ION CREANGĂ - BUCUREŞTI, 1999

Balauroaica

A FOST ODATĂ un mare celnic, adică un om dintre cei mai avuţi de pe la noi, cu turme de oi nenumărate, cu stâne prin munţi şi cu de toate, că chiar nu mai avea ce face cu atâta avere! Dar, fericit pe deplin nu era omul, deşi avea o puzderie de copii. Şi nu era fericit, fiindcă nu avea nici o fată între câţi băieţi dobândise el de la nevastă-sa, femeie de treabă şi de laudă şi dânsa.

Oamenii aceştia cumsecade trăiau pe undeva spre Vlaholivad, nu departe de muntele Olimp, căruia ei îi ziceau, în graiul lor, Elimbul. Pe aici îşi purtau turmele păstorii lor, până la Egeea, marea cea nesfârşită, şi până jos, la Armiro, la lacuri.

Dar de ce le trebuia lor, negreşit, şi o fată? Ei de ce!... Cine nu ştie cum sunt fetele? Iubitoare, lipicioase, pisicuţe!... Pe când băieţii... mereu cu treburi, mereu pe-afară, uitând ades de casă şi de părinţi mai cu seamă. Se gândeau, celnicul şi soţia lui, că pe fată, dacă ar dobândi-o, n-ar mărita-o departe, ci şi-ar lua, pentru ea, un ginere în casă, s~o ţină tot pe lângă dânşii...

Vise, însă, numai vise. Că anii treceau şi ei tot fără fată rămâneau!

Fata, deci, era dorul lor cel mare, nestins! De aceea, nu trecea zi, nu trecea seară să nu se roage înainte de culcare: „Doamne! (aşa ziceau) îndură-te de noi şi dă-ne şi nouă o fetică!" Dar Dumnezeul lor rămânea tot surd ia aceste rugăminţi. Până când, odată, nu ştiu cum s-au scăpat ei, că prea le ardea buza să aibă fata la care o viaţă întreagă au visat, şi-au zis: „Doamne, dă-ne o fată şi poate fi chiar balauroaică, nouă tot ne-o fi drag de ea, între atâţia feciori, c-a fi una singură..."

Ei bine, au grăit în ceas rău, că tocmai atunci i-a ascultat Cel de sus! Femeia a dobândit fata, dar era balauroaică. La chip era ea omenească, dar la suflet... să nu mai vorbim! Ar fi ucis lumea

toată, că aşa era pornirea ei. Ba şi la chip, însă, îşi schimba înfăţişarea când voia ea. Mai ales se făcea şarpe cu un cap sau cu mai multe, după cum avea nevoie... Ce mai, lucru necurat!

Părinţii însă, tot părinţi, nu mai puteau de dragul ei, ca şi când câştigaseră o împărăţie, ori ca şi când li se născuse nu ştiu ce minune în casă. Le era acum inima ca un cer de vară, cu soare mult, mult!

Feciorii, ce credeţi? tare îşi mai iubeau ei surioara, că şi ei şi-o doriseră nemăsurat, ca şi părinţii! Mă rog, era acum toată lumea mulţumită. Numai că, vedeţi dumneavoastră, cât pot ţine bucuriile? Din păcate...

Aşaaaa... Şi nu trec, dragii mei, nici trei-patru zile după naşterea fetei, că şi încep a se rări iepele din herghelia celnicului, care, am uitat să vă spun, era şi crescător de cai. Herghelegiul înnebunea văzând că-i piere zi de zi câte o iapă şi nu pricepea ce fiară i le omora: vreun lup, vreun urs, habar n-avea! Că mureau înnăbuşite, fără vreo rană...

Măi să fie ea a naibii de treabă! Ce s-o fi petrecând aici?!

Celnicul, când îl vedea pe herghelegiu cu pieile pe băţ, ţipa la el cât îl ţineau rărunchii,

bănuindu-l că este, cumva, în legătură cu răii! Oricum, urâtă taină era la mijloc...

Herghelegiul, însă, care îşi făcea meseria nu de ieri, de-alaltăieri, era cu totul nevinovat. Şi atunci, cum să nu se supere că-l certa stăpânu-său? Nimeni, niciodată nu se plânsese de el pe unde umblase. Şi-acum, dintr-o dată, nu mai era bun! Să fie el făcut cu ou şi cu oţet pe degeaba!... Nu, aşa ceva nu-se răbda! De-aia îi azvârli celnicului căpestrele şi îşi văzu de treburi. Se tocmi aiurea, că nu se plânge nimeni de oase rupte...

Rămăseseră acum să păzească iepele din herghelie feciorii gospodarului, că avea destui.

- Mă duc să păzesc iepele eu, tată! zise feciorul cel mare.

- Du-te, fătul meu, îl îndemnă şi celnicul, dar vezi să fii cu ochii în patru pe-acolo, să nu ţi se întâmple ceva!

Se duce el, băiatul ăl mare al omului, stă la pândă la herghelie, dar, până în miez de noapte, nimica nu se arată... Dormeau iepele, ca buştenii, să tai lemne pe ele!

Spre revărsatul zorilor, băiatul, frânt de oboseală şi podidindu-l somnul nu ştiu cum, se lăsă într-o rână să închidă niţeluş ochii şi el...

„Dacă n-a venit ea, fiara, până acum, n-o veni nici de-acum, că uite, ce mai e până la ziuă?..." Aşa s-a gândit feciorul...

Numai ce adormi el, însă, că se şi ivi un fel de nor negru-albastru, ca o negură deasă, peste ieslele iepelor. Iar băiatul cel mare al celnicului se scufundă acum într-un somn şi mai adânc.

Norul acela nu ţinu mult. Trecu repede chiar, şi lăsă să se vadă în urma lui trei leşuri de iepe pe jos! Parcă erau trei mirese, ţi se rupea inima de mila lor... Celelalte animale, de! ca animalele, nu înţelegeau nimic, ce ştiau ele? Şi doar ca mâine putea să le vină şi lor rândul, la oricare!

Când se trezi în sfârşit din somnul lui, feciorul celnicului rămase înmărmurit: cum, cine, când i-a omorât iepele? Se apropie de ele, le pipăi, le ascultă în dreptul inimii... Moarte! Şi, ca de fiecare dată, tot înnăbuşite şi astea! N-avea nici una vreo zgârietură măcar!

Să fi vârât cuţitul în bietul băiat şi n-ar fi curs picătură de sânge din el. Otrăvit era, nu alta! Aşa, mâhnit adânc, porni spre casă, ruşinat cumplit de neizbânda lui! Parcă nu se întorcea la ai săi, acasă, ci ai fi zis că se ducea la tăierea capului, undeva. Un ceas s-a târât pe cărare, când

altădată nu i-ar fi trebuit nici pe un sfert să ajungă de la herghelie acasă...

- Lasă, fiule! îi zise tatăl său, ca să-i uşureze sufletul, lasă!... O fi un blestem pentru păcatele noastre, ori ale cine ştie cărui străbun... Să fim noi sănătoşi! Păi, de la cine vrei să piară vite, dacă nu de la cine are?

Uite cum încerca bătrânul să întoarcă, într-un fel de glumă, necazul ce îl apăsa şi pe el, ca şi pe toţi ai lui...

în ziua următoare stătu la pândă un alt băiat al celnicului, dintre cei mai de mijloc, ca vârstă, tot inimos şi el. Pândi ce pândi şi ăsta şi, spre dimineaţă, un fel de negură, ceva întunecat îl aruncă şi pe el într-un somn greu, ca o moarte, de-ai fi zis că într-adevăr i-au pus sub cap ţărână de mort!

Nici n-a mai răsuflat băiatul, până în zori! A păţit şi el, ca frate-su. Şi, trezindu-se, dimineaţa, văzu şi el alte trei leşuri de iepe, dintre cele mai frumoase, lungite pe jos. Parcă îl mustrau iepele că nu Ie-a avut grija! Parcă îi ziceau: „Vezi ce-ai făcut, fecioraş? Dacă păzeai ca lumea... Dar tu... Tu ai dormit..."

îşi muşca băiatul pumnii de ciudă! în van

însă, că paguba se făcuse şi... mortul de la groapă nu se mai întoarce...

Cu fruntea plecată veni şi el, de la herghelie, cum nu şi-a dorit deloc! Şi nu-i era lui atât pentru pagubă, cât îl rodea ce era la mijloc! îl rodea că n-a putut afla cine-i cumătrul care le topeşte averea.

Rând pe rând, au păzit herghelia toţi fraţii, până la cel mai mic dintre dânşii. Fără rezultat, însă.

Venind dar şi rândul celui mic, Prâslea al casei, după care urmase fata-balauroaică, părinţii nu prea se învoiau să-l lase să plece la herghelie, că se temeau să nu i se întâmple ceva. Dar cu cine să se înţeleagă ei şi să-l facă să stea cuminte acasă? Aveau şi cu cine! Că ăsta mic era numai foc, aşa era inima lui! A zis el „plec!", plecat a fost! Şi s-a dus să stea şi el la pândă.

îşi încinse aşadar brâul cu gloanţe Prâslea al nostru, îşi luă şi un paloş cu dânsul, atârnat la şold, îşi trecu puşca peste umăr, şi îşi începu paza.

Pe fecioraşul ăsta de numai 15-16 ani, ca mezin al familiei ce se afla, îl îmbrăca mumă-sa - înainte s-o aibă pe balauroaică - ca pe-o fată.

Ştim doar cât îşi dorea ea să aibă şi o fată, între mulţii ei feciori! Chiar şi acum îl purta pe Prâslea al ei cu cercei la urechi! Poate d-aia lui nici nu aveau ce-i face vrăjite nimănui, nici chiar ale balauroaicei, soră-sa.

Spre dimineaţă, când încă mai era noapte, că nu se luminase cerul în nici o parte, începu să-l cam împovăreze somnul şi pe băiat. El, nimic! s-a ţinut tare! De aceea, când tocmai se crăpa de ziuă a putut vedea negura, norul cel negru, cum se lăsa peste iesle. A văzut-o şi pe stafia care tabăra pe animale, să le apuce de nări, să le înăbuşe! Stafia asta avea şi n-avea chip de om! Prâslea poc! o dată, poc! de două ori... n-o nimerea, n-o nimerea glonţul pe arătare! Băiatul îşi smulse atunci*paloşul de la şold şi se repede ca o furtună asupra stafiei! în loc să-i zboare capul, însă, cum ar fi vrut el, se împiedică şi cade, mai mare râsul! Se ridică şi iar năvăleşte asupra stafiei! Şi îşi înfig, măi frăţioare, mâinile unul în ciuful celuilalt şi se luptă ei aşa un ceas încheiat! Sta să se facă ziuă bine şi lupta nu se desluşea deloc... Nici vorbă să învingă cineva! Văzând stafia că nu iese la liman, se smulge din braţele voinicului şi se topeşte înapoi, de unde o fi venit!

Băiatul, însă, în ultima clipă, pusese din nou mâna » pe paloşul rostogolit pe jos, pe undeva, şi apucase de i-a retezat un deget de la picior, degetul mic. Câteva urme de sânge ca o mâzgăleală, se şi vedeau pe tăişul paloşului, de altfel, către vârf... Acasă, feciorul povesti toată tărăşenia de acolo, de la herghelie, cum a fost, cum s-a luptat cu stafia şi a rănit-o la degetul mic, de la picior... în timp ce spunea toate astea, nu ştiu cum, întâmplător, îşi aruncă ochii spre fetiţă, spre soră-sa, balauroaica adică... Şi observă că, din degetul ei mic, de la piciorul stâng, se prelingeau picături de sânge! Balauroaica se afla, desfăşată, în leagănul ei... „Va să zică ea e!" îi fulgeră băiatului prin cap. „Deci, asta e! îşi zise el, stafia care ne omoară iepele!" Şi se repezi la fată s-o ucidă!

- O omor! a urlat Prâslea, o fărâm, că ea e duşmanca ce ne topeşte vitele! Şi îşi şi trase paloşul, s-o dea gata!

- Vai-vai-vai! Ce vrei să faciT-ţipară, într-un glas, mama băiatului şi tatăl lui, celnicul. Şi se repeziră de-l ţinură, să nu omoare fetiţa!

Băiatul, ce mai putea face? A mai zis el ce-a zis, dar nu l-au ascultat. Bătrânii nu puteau crede că fata lor, balauroaica, le făcea paguba de la

herghelie... Cum să-şi închipuie ei că pruncul ăsta de fetiţă se preschimba, noaptea, în balaur adevărat?... Deci, i-au zis mezinului lor că e un zălud şi că visează cai verzi pe pereţi despre soru-sa…

Prâslea atâta s-a scârbit, că nu-l cred părinţii, încât n-a mai zăbovit pe-acolo. S-a tot dus, în lume. Nici fraţii lui nu l-au putut opri! Iar balauroaica cea mică, din leagănul ei, tare se bucura şi râdea în sinea ei că i-a orbit pe toţi! Dar, mai cu seamă râdea ea, ferit, de Prâslea, care n-a putut-o dovedi. Râdea ea, în pumni, acum, dar de! Cine râde la urmă râde mai bine! Şi mai era până la urmă…

Au trecut ani mulţi de-atunci! Voinicul nostru a cutreierat peste tot, numai printre streini, până ce, într-o primăvară, a simţit că-l doboară dorul de părinţi, de fraţi, de satul lui, şi-l podidiră lacrimile, năpădit de jale nemăsurată. Uite, şedea el, într-o dimineaţă şi se-ncălzea la soare, şi aşa a simţit, atunci, deodată, că-l doboară dorul pentru ai săi, pe care îşi închipuia că i-a uitat cumva! Dar nu-i uitase deloc! Se vede că, de la o vreme, după ce-a rătăcit îndelung, deci, prin lume, te ajunge şi te doboară dorul de rrjeleagurile tale,

unde ai văzut lumina zilei şi despre care păstrezi cele dintâi aduceri aminte. Şi nemaiputând Prâslea să-şi îndure înstrăinarea în care singur se aruncase, a hotărât să se întoarcă acasă.

Pe drumul întoarcerii, mezinul celnicului . nostru dinspre Vlaholivad a trecut prin mai multe întâmplări, ca să i se împlinească şi lui soarta, asemenea tuturor voinicilor din poveşti. Mai întâi îi ieşi în cale o leoaică ce nu putea naşte. El o ajută să-şi aducă puii pe lume, că se pricepea...

Drept mulţumire, pentru bunătatea lui, leoaica ţinu să-l răsplătească şi-i zise:

- la, rogu-te, semnul ăsta de la mine, c-ai fost om bun şi, când te-i afla la mare necaz, dă-i foc! şi eu îţi vin într-ajutor! Şi îi dădu un fir de păr, din vârful cozii ei, smocul pe care îl ştiţi!

Mai merse ce mai merse Prâslea pe drumul lui către casă şi iată că dă de-o ursoaică ce se perpelea de sete - culmea! - chiar lângă o fântână, din care însă nu se putea adăpa, fiindcă nu-i intra capul ei, mare, între pietroaiele ghizdurilor! Băiatul îşi scoase căciula, o umplu cu apă şi-i dădu fiarei sa bea.

Ursoaica, toată numai voie bună, îi întinse şi ea un fir din părul său, zicându-i:

- Pentru bunătatea ta, ia firul ăsta de păr de la mine şi, când ţi-o fi greu, aprinde-l! Ţi-oi veni în ajutor oriunde m-oi afla! Aşa să ştii!

Mai încolo, feciorul nostru dă de-o lupoaică. La fel şi cu ea: o scapă de moarte, că se prinsese cu laba într-o capcană, şi-i dăruie şi asta un fir de păr, ca semn că l-o ajuta,la anaghie.

Când a ajuns, mai apoi, în sat, Prâslea chiar că s-a luat cu mâinile de păr de ce-a putut vedea: toate gospodăriile pe care le ştia el erau acum pustii şi în ruine! Parcă se abătuse ciuma pe aici: nici urmă de om, de vite, nicăieri! Şi a cam bănuit băiatul că numai balauroaica a putut aduce toate nenorocirile astea!

Se apropie de casa părintească. Te speriai de atâta linişte, în ograda ei. Nici tu femei, nici copii, nici câini, nimic, nimic prin curţile oamenilor de odinioară... îţi venea s-o iei la fugă, de groază!

în faţa casei alor săi, mezinul celnicului se aşează pe prispa joasă dinaintea celarului, înainte să se hotărască dacă să urce sau nu suş. Se gândea că îşi face şi mai mult rău, dacă urcă, fiindcă tot nu era nimeni acolo, dintre ai săi, să-l întâmpine. Dar îşi făcu, totuşi, curaj şi intră!

Ce credeţi, însă? Pe scări încă aflându-se el, cine venea în întâmpinarea sa? Balauroaica, blestemata lui de surioară!

Se sperie Prâslea, de ce să nu spunem adevărul? c-a zis că vede o arătare! Dar şi Balauroaica îşi pierdu firea de tot, zărindu-l, fiindcă şi-l închipuia pierit cine ştie pe unde... Şi, unde mai pui că îi şi luase frica, de-atunci, de la herghelie, când cu paza iepelor, de-a rănit-o în luptă...

Cum nu era pregătită să-i facă fratelui ei de petrecanie, se grăbi, afurisita, să-l ia cu binele... „Că să vezi..., că aşa şi pe dincolo..., că mă bucur c-ai venit acasă de pe unde ai umblat atâta amar de vreme..." Mă rog, l-a cam ameţit pe băiat, tot turuindu-i de acestea! Până la urmă, i-a zis, mieros de tot:

- Ţine, frăţioare, tava asta şi furculiţa, să te joci cu ele, cât oi găti eu ceva de mâncare pentru tine, jos, în celar...

Vedeţi dumneavoastră, -ea acolo îşi ţinea dinţii, în celar! Or, fără dinţi, cu ce era să-l sfâşie pe Prâslea? Ca să nu fugă între timp, a încercat să-l prostească, spunându-i că se scoboară îp celar să-i pregătească de mâncare, făţarnica! Dar

n-a fost pe gândul ei. Fiindcă doar coborî ea scara, şi iată apare un şoricel, care îi zice mezinului:

- Hei, tu fecior de celnic ce eşti! Păi ce-ai
rămas aşa, stană? N-ai înţeles că soră-ta se duse
după dinţi, să te facă bucăţele? Acu se-ntoarce
şi te gata!

Şi mai uluit decât era până aci, feciorul răspunse:

- Ce vorbeşti tu, şoricelule?! Şi cum zici să fac să scap de primejdie?

- Uite aşa să faci, zise şoricelul: mai întâi umple-ţi repede izmana cu cenuşă! Ieşi apoi prin horn, după ce îţi laşi acolo izmana atârnată, să creadă Balauroaica aia că eşti tu....Iar tu, du-te unde-i vedea cu ochii, numai aici să nu stai, dacă . ţii la viaţă! înţelesu-m-ai? Fă degrabă ce ţi-am * spus!

Aşa făcu voinicul, cum îl învăţă şoricelul. Iar şoricelul, în timpul ăsta: zdrang! zdrang! pe tavă, făcea tărăboi, ca să nu-şi dea Balauroaica seama că Prâslea a spălat putina!

Când se întoarce Balauroaica sus, cu dinţii la locul lor şi bine de tot ascuţiţi, să încremenească de ciudă, nu altceva! Şi avea şi de ce, fiindcă cine îmi bătea aci darabana? Şoricelul, nu băiatul! Băiatul, ehei! se îndepărtase destul acum!

îl caută ea pe Prâslea prin dulapuri, îl caută peste tot, dar el... să ne-auzim de bine! Se uită duşmanca pe coşul casei - vedeţi că i-a dat în gând? - şi-i zăreşte izmana acolo. „Aha!" făcu ea, nemaiputând de bucurie, crezând că e mezinul! „El este, câinele! şuieră ea printre dinţii ei gata să rupă şi să sfâşie, acum îl dau gata!" Şi se şi repezi, ca turbată, să-l facă fărâme! Numai că... a sfâşiat doar izmana... iar cenuşa, ţâşnind din izmana, o orbi pe Balauroaică de tot o vreme. Şi-o usturau ochii acum atât de crunt, că ea singură ştie cât a pătimit până i s-a mai luminat privirea niţeluş... Cum a putut desluşi din nou *lucrurile* din *juru)* ei, însă, Balauroaică a şi alergat, ca o furtună, după voinic, după frate-su!

în scurt timp, îi luă urma fugarului şi-l ajunse chiar!

Băgând de seamă voinicul că e cât pe-aci să-i cadă în gheare blestematei lui de surioare, ce să facă, să scape de ea? Zărind pe-acolo un pâlc de plopi, se caţără repejor, ca o pisică, într-unui dintre ei. Balauroaică, însă, îşi înfipse colţii în trunchiul plopului, să-l reteze cu dinţii şi să-l dea jos! Pârâia plopul şi se legăna, bietul de el, sub puterea Balauroaicei ca scuturat de toate

uraganele lumii: aci era cu vârful în nori, aci mătura pământul cu crengile lui drepte ca nişte lumânări... Băiatul nu era nici el prost, însă. Când fu să se prăbuşească plopul, el şi ţâşni pe unul vecin, din acelaşi pâlc! Balauroaica îi făcu şi ăstuia de petrecanie cât ai zice peşte! Şi uite-aşa, puse unul, puse doi plopi jos, puse mai mulţi, gata-gata să nu lase unul în picioare, spre spaima mezinului, care se şi vedea, dintr-o clipă în alta, în ghearele ei! Ba chiar se pierduse de tot cu firea, voinicul, şi se pomeni ţipând:

-Au! Ce mă fac, mamă! că mă prăpădeşte afurisita de balaură!

Deodată, spre norocul lui, Prâslea îşi aduse aminte de semnele ce le avea de la sălbăticiunile cărora le făcuse bine pe drum, adică de la leoaică, de la ursoaică şi de la lupoaică! Pe loc scapără el din amnar, aprinde cele trei fire de păr, toate odată, şi iată că şi aleargă la dânsul fiarele, abia mai suflând de atâta alergătură, că veneau tot fuga, mâncând pământul, aşa veneau!

Văzându-şi ajutoarele în preajmă-i, băiatul cum să nu se bucure? l-a venit şi lui inima la loc! Parcă simţea cum se întoarce viaţa în el, ca un râu, şi-l însufleţeşte din nou, că se crezuse ca mort şi neîngropat, în clipele din urmă, bietul de el!...

- Pe *ea)* îşi asmuţi dânsul sălbăticiunile, arătând-o pe Balauroaica cu degetul! Pe ea! şi fărâme-fărâmiţele să mi-o faceţi!

Atât au vrut fiarele s-audă, că se şi năpustiră!

- Staţi, strigă voinicul în aceeaşi clipă. Opriţi-vă, că am s-o întreb ceva pe blestemata asta!

Băiatul a vrut să ştie, chiar de la soră-sa, Balauroaica, dar numaidecât, *ce-a* făcut ea cu părinţii, cu fraţii lui, cu lumea, cu vitele oamenilor din sat şi cu tot ce-a mai fost pe aici odinioară. •

Balauroaica, strânsă ca într-un cerc de fier, sau mai rău, de foc, sta dârdâind de frică în faţa băiatului, neîndrăznind măcar să-şi ridice privirea la el. Aşa, cu capul plecat, răspunse, pierită:

- l-am înghiţit... Am înghiţit tot şi toate, da...

- Pe ea acum! mai strigă Prâsiea o dată,' şi fiarele o făcură fâşii pe otrava aceea de fată la .chip, dar cu suflet şi inimă de vrăjitoare. Numai ciozvârte erau pe jos acum, din care trăgeau cele trei sălbăticiuni şi cu ghearele şi cu colţii!

Voinicul nostru, atunci, se aşează şi el să se odihnească niţel, pe un ciot de plop, din cele retezate cu dinţii de Balauroaica. Şi îşi plânse el în hohote, acolo, părinţii şi pe toţi ai săi, şi era tare nemângâiat! Şi, cum îşi ungea paloşul, în neştire, cu seul Balauroaicei, pică o fărâmiţă de

seu pe ciotul de plop, pe care şedea şi, ce credeţi?... Plopul ăla, dintr-o dată, crescu la loc, cât era de înalt şi cum fusese el de drept şi de semeţ înainte să-l doboare colţii afurisitei de vrăjitoare!

- Măi, să fie! se ului pe loc băiatul, văzând
minunea! Ce-o mai fi şi asta?

Mai ia el seu şi începe a unge toţi plopii retezaţi, pe rând. Plopii, tot aşa, rând pe rând, se înălţau la loc, cum au fost ei, când erau în pâlc! Atunci unge Prâslea şi satul, tot locul unde se aflase satul şi erau acum doar ruine ici şi colo şi învie, de parcă doar dormiseră, că iată, se frecau la ochi, părinţii lui, fraţii, ceilalţi săteni, apoi vitele, mă rog, toată suflarea! Totul se trezi la loc, aşa cum fusese cândva, cu ani în urmă!

- Măi, taică! zise celnicul, către mezinul său,
de cum îl zări. Dar unde boala umbli tu?...

Băiatul însă nu-i dădu răgaz să-şi termine vorba:

- Lasă, taică! făcu el, bine că umblu şi-am
ajuns iar aici, că altfel dormeaţi până în veacul
vecilor!

Mă rog, se dumiriră până la urmă părinţii şi ceilalţi toţi ce-a fost, ce s-a petrecut cu ei...

- Vedeţi? Ie-a mai zis acum Prâslea, nu vă spuneam eu că Balauroaica ne face pagubă? Voi nu m-aţi crezut şi nu m-aţi lăsat s-o ucid încă din faşă, când încă nu făcuse atâta rău! Aţi văzut de ce-a fost în stare inima aia numai otravă?

- De, dragul tatei, vorbi iar celnicul, cine ar fi crezut că ies lucrurile aşa? Dar lasă, să ne trăieşti tu, că ne-ai scăpat de pacoste, şi să ai parte de tot ce-ţi doreşte inima, tu şi fraţii tăi, şi să vă bucuraţi de viaţă lungă şi îmbelşugată...

- Mai bine le-aţi ura fiarelor ce le vedeţi aici, lângă mine, îşi îndemnă părinţii băiatul, că fără ele... şi-acum ar mai fi domnit Balauroaica în partea asta de lume!

Şi au făcut ei urări, cu nemiluita, şi fiarelor, dar mai cu seamă băiatului lor, iar el, voinicul, Ie-a menit de bine fiarelor, că l-au ajutat, şi fiarele, la rândul lor, îl tot firitiseau pe Prâslea, care nu le lăsase să se prăpădească... Până la urmă, au ajuns aproape să se certe, aşa urlau unii la alţii, de nu se mai înţelegea nimica! Se certau, strigau furioşi, fiindcă fiecare voia să-i ureze *el* celuilalt, lucru care nu prea se vede des în lumea noastră!

Eu, dragii mei, cel ce vă povestesc aceste întâmplări, dacă văzui că ăştia nu mai termină şi

nu e chip să cadă la înţelegere între ei, urlu o dată, din fundul rărunchilor mei, ca să mă asculte:

- Staţi, oameni buni! le zic. Şi au tăcut toţi, să vadă ce vreau eu să le spun, de-am urlat aşa, ca un apucat! Dacă nu vă fac trebuinţă urările de bine, am mai zis eu, daţi-mi-le mie!

Asta am zis şi, nici una, nici două, pun mâna pe... urări, şi fuga, neiculiţă, cu ele grămadă în braţele mele! Aci era să pună ei laba pe mine, aci le scăpăm eu printre degete, m-au fugărit nu mai ştiu cât, până am ajuns la un râu. Şi fiind ei gata să mă înhaţe, azvârlu eu urările în apă, să nu cadă în mâinile lor, şi zic către urmăritorii mei:

- Dacă-i pe-aşa treaba, poftim! Mai luaţi urări, dacă mai aveţi de unde!

Şi-au rămas toţi cu gura căscată! Până la urmă şi-au văzut fiecare de-ale lor! Iar eu, iată-mă aci, să vă spun basmul ăsta, care bine că s-a terminat! Şi ia mai povestiţi şi voi, că şi eu aş asculta!

Povestită de Hristu Cândroveanu

A FOST ODATĂ un lucru grozav de tot!

A fost cândva, s-a întâmplat cândva ceva de pomină, după cum o să vedeţi de îndată.

Nici n-ai zice că poate fi cine ştie ce, când o poveste începe cu:-„A fost odată un om şi-o femeie..." Ei şi?... Da, dar povestea continuă şi mai spune: „Oamenii ăştia, bieţii de ei, n-aveau parte de copii..." Da, şi ce poate fi grozav, de pomină, aici? Că doar s-au tot văzut oameni care ... n-au avut parte de copii...

Şi totuşi, deşi povestea asta începe obişnuit, eu aş putea să jur că are să vă placă! Dacă nu mă întrerupeţi, însă, ca să nu-mi pierd şirul!

Au fost dară un om şi-o femeie care n-aveau copii. Ştiţi ce înseamnă să n-ai copii, să nu-ţi dea nimeni casa peste cap? Să nu te lase să dormi, ori să te trezească din somn nişte ţipete... când te afli cufundat în dulceaţa somnului celui mai adânc? Da, dar un zâmbet nevinovat de copil ştiţi că face cât o împărăţie? Cât despre un „Bună ziua, tată!", „Bună ziua, mamă!" ce să mai spun? Până n-ai ajuns să ţi se spună *ţie* vorbele astea,

tot n-ai să înţelegi de ce spun eu că de la ele atârnă fericirea lumii! Fără copii, dragii mei, am fi pustii, aşa că vedeţi de ce se socoteau atât de nenorociţi femeia şi omul ei, din poveste? Aveau bună pricină, nu-i aşa? cum nu se mai află!

îşi dorea aşadar perechea asta un fecioraş, să se îndemne cu el. Când îi vedeau ei pe alţii cu prunci în braţe, ori cu flăcăi, ba chiar şi cu nepoţei, îşi ziceau, fără răutate, dar cu nesfârşită durere: „Doamne, dar noi ce-am făcut, de nu ne dai bucurii de astea?" Şi nu lăsau să treacă o zi, fără să se roage fierbinte: „Dă-ne, cerule, şi nouă un prunc acolo, ca la toată lumea, că tare ne-arfi drag!..."

Cerul,-însă, rămânea surd, nu se grăbea să le împlinească rugămintea.

Atunci, ce le veni lor, omului şi femeii sale, de care vorbesc? Au început să se roage cam trăsnit şi-au zis, seară de seară, să atragă astfel luarea aminte: „Doamne milostiv, dă-ne şi nouă un prunc şi n-are decât să fie chiar cât un bob de năut!"

Domnul tot nu-i auzea, dar, până la urmă, nu ştiu ce sfânt mai cu inimă, milostivindu-se el de bieţii oameni, care atâta îşi doreau un copil, îi atrase atenţia la vorbele lor cam nesăbuite...

Ce credeţi că se gândi Cel de sus? la să le dau eu chiar ce vor ei să aibă, să-i satur să mai ceară aşa... ce şi cum le vine pe limbă! Şi au dobândit oamenii noştri un prunc. Dar era pruncul ăsta un fecioraş mititei-mititel, doar cât un bob de năut!

Dar, ce dacă era mic copilul? Părinţilor lui li se părea a fi chiar soarele de pe boltă! Şi-I iubeau ei... ca ochii din cap şi-i făceau toate voile, de ajunsese plodul ăsta un răsfăţat! Dar n-avea nume.

Cum să-i spună, cum să-i spună părinţii copilului lor? Păi cum altfel, dacă nu chiar Bob-Năut? Că vă spuneam, era mic cât bobul de năut! Şi, ce era şi mai nostim, n-avea de gând să crească mai mare nici cu vremea. Ăsta era soiul lui şi pace bună!

Tatăl copilului era plugar, de felul lui. De prin satul Caraghiole, care va să zică *lacul negru,* după un ghiol cu ape cam întunecate de pe acolo. Asta e nu departe de râul Săiămbria, care curge către Egeea.

Aflându-se la câmp într-un rând tatăl lui Bob-Năut, cineva trebuia să-i ducă demâncare. Dar cine? Tare necăjită era mama băiatului din cauza asta! Prin cine să-i trimită ea prânzul acolo?...

Bob-Năut băgă de seamă frământarea mamei sale şi o întrebă, să ştie ce e cu ea. Iar când află pricina mâhnirii sale, zise umflându-se în pene, grozăvindu-se deci:

- Păi pentru atât te necăjeşti matale, mamă? Las' că-i duc eu de mâncare tatei la tarla!

- Vai de mine şi de mine, sufleţelule! Dar cum să-i duci tu, că eşti micuţei şi n-ai să poţi, dragul mamei drag!

- Şi ce dacă-s mic? Nu-s eu în stare să-i duc tatei un prânz până la câmp? Ha-ha-ha!... Pune, te rog, ce ai de pus pe catâr, că plec numaidecât!

Aşa se umbla prin părţile astea ale Tesaliei, călare pe catâr, că-s cam priporoase locurile pe acolo. Plugărie se face puţină în aceste părţi, mai mult prin văile dintre coline, la poalele lor...

Aceste vorbe s-au urmat între mamă şi fiu, cu grijă şi dragoste mare din partea femeii, cu semeţie şi multă încredere în sine din partea băiatului cel mititel la stat, dar atât de inimos! Şi era pus pe fapte deloc la îndemâna tuturor, cum se va vedea mai încolo!

- Bine, zise femeia, până la urmă. Du-te,
dacă-i putea... Dar fii cu grijă, să nu pierzi ceva
pe drum şi mai cu seamă să nu ţi se-ntâmple ceva!

Bob-Năut, călare pe catâr, era când pe-o ureche a ăstuia, când pe cealaltă şi îşi făcea curaj, răcnind din vreme în vreme la animal: „Diii! PââârL. Hâââr-catâr!" Şi jap! cu băţul pe spinarea lui, de nici n-a ştiut când a ajuns de repede la câmp!

Tatăl său, când îl văzu apărând acolo, nu mai putea de bucurie! îşi îmbrăţişa feciorul şi-i zise, cu lacrimi în ochi:

- Bine-ai venit, dragul tatei! Şi cerul să te blagoslovească, odorul meu! Că uite, te-ai făcut şi tu, măi fărâmiţă, să luminezi viaţa părinţilor tăi, fiindu-le de folos, ajutându-i în treburile lor! Am ajuns să apuc şi ceasul ăsta!...

Au prânzit ei frumuşel-frumuşel, tatăl şi fiul, după ce-au dejugat boii, să pască şi vitele pe-acolo, să prindă puteri. Chiar s-au întins olecuţă la umbra unui măslin după ce-au mâncat, să tragă un somnişor, până se mai ogoaie zăduful acela de cuptor, că era prin luna lui Cuptor.

Pe la chindie, mai răcorindu-se niţel, s-au luat iar de arat. Bob-Năut nici una, nici două: că să are şi el! „Nu, puişor! că eşti mic!" îi zice tată-său, dar el: „Ba da! vreau să ar şi eu!"

Ce să facă bătrânul? îl lasă să are.

Ager cum era, ţopăind când pe spinarea unui bou, când pe-a celuilalt, îi mergea aratul strună!

Şi iată că trece pe-acolo, în timpul ăsta, o caravană. Venea din Larisa şi se îndrepta, pe drumul ştiut, spre Caterina, pe la poalele Olimpului.

Chervangiii văd ei boii, văd că se ară aici, dar-nu-l zăresc deloc pe plugar, pe rumânul care ara. „Măi, ce-o mai fi şi asta?!..." se miră ei, pe bună dreptate, pentru că Bob-Năut, fiind el mic de tot, nu se vedea...

Chervangiii erau numai doi şi conduceau, unul în cap şi celălalt în coadă, un şir lung de catâri încărcaţi cu mărfuri felurite. Le purtau în sus, să le vândă în satele româneşti de pe la Veria, şi mai departe, până la Grămăticova, Candrova şi Paticina, de sub Caimaccealan. Unul din ei, cel din faţă, zărindu-l pe tatăl lui Bob-Năut, grăi:

- Da' ce se petrece aici, om bun?

- Da' ce să se petreacă? se miră la rându-i de întrebare tatăl băiatului. Feciorul meu ară...

- Care fecior, omule? Unde zici că e feciorul matale?...

Bob-Năut, auzind vorbirea lor, strigă de unde se afla:

- Cum, care fecior? Eu! Chiar nu mă vedeţi,
măi rumânilor?!

Chervangiii auzeau vocea, dar pe băiat nu-l vedeau. Se uită ei mai bine şi poftim! că-l zăresc: un omuleţ, cât un bob de năut, călare pe vârful urechii unuia dintre boij îl legăna urechea, când în jos, când în sus, după cum şi-o mişca vita! Să se strice de râs oamenii ăştia şi alta nu! Se ţineau cu mâinile de burţi, să nu le plesnească! Dar ce! n-aveau de ce râde? Mai ales că prichindelul ăla de Bob-Năut se ţinea şi de pozne, nu sta locului un pic, era ba ici, ba dincolo, umbla pe spinările boilor ca pe şosea...

Chervangiul cel care tăcuse tot timpul, că ăsta părea să fie felul lui, să ia seama la lume, la Jucruri, şi nu să se bage în vorbă, îl îndrăgi pe prichindel, pentru voioşia, pentru sprinteneala luj şi-a vrut să-l ia cu sine:

$

- Ce-ar fi să mi-l dai mie pe piciul ăsta, îi zice el tatălui lui Bob-Năut. L-aş pune să-mi mâie catârii, la drum lung, pişcându-i pe fiecare la rând... îţi dau parale bune pe el, măi unchieş! Ce zici, facem târgul?
- Să-ţi dau eu acest suflet al meu, lumina ochilor mei? Doamne-fereşte! se miră omul. Nici vorbă nu poate fi de aşa ceva! Câte n-am pătimit eu să-l cresc, să-l feresc de boli, că era firav, cum

se şi vede, şi acum să-l las altora? Ce glumă! Mult te-ai gândit dumneata chervangiule, să vrei să-mi cumperi copilul?

Bob-Năut, însă, înfipt în pâlnia urechii tatălui său, îi şopteşte acestuia: „la banii, tăicuţă, şi lasă-mă cu ei!"

Bătrânul nici n-a vrut s-audă! Dar degeaba se împotrivea el. Când îi intra ceva în cap lui Bob-Năut... era vai şi amar! Nimic nu-l mai îndupleca să facă altfel. Aşa şi acum: „Plec! şi nu te necăji, taicuţule, nici cât îi negru sub unghie!..." îi trece apoi pe vârful nasului şi îi face semn, cu ochiul... că ştie el ce spune, că adică nu se duce de tot, că se-ntoarce. Şi, fiindcă bătrânul tot nu pricepea, i se înfipse iar în ureche şi-i zise, şoptit, dar limpede de tot, că vine înapoi, după ce-şi face slujba pentru banii primiţi...

înţelegând acum bine planul lui Bob-Năut, bătrânul încheie târgul! Şi-au plecat chervangiii într-ale lor, luându-l şi pe băiat.

Prichindelul nostru, într-adevăr, s-a dovedit tare de folos la drum. Era călare când pe şoldul unui catâr, când pe nările altuia, tot ţipând şi fluierând la ei, şi nu-i Jăsa un pic să se împrăştie, să se răzlăţească cumva de pâlc; spre bucuria

chervangiilor, care nu mai aveau griji de-acuma, puteau să şi doarmă pe drum, dacă voiau!

Ajunşi la un han, cam pe la Veria, cei doi chervangii se omeniră acolo bine, cu mâncare şi vin rubiniu, de Xirolivad, de la armâni, şi plecară apoi după muşterii pentru mărfurile lor. Cu catârii încărcaţi a rămas, de pază, doar Bob-Năut.

Bob-Năut a socotit, însă, că s-a plătit de simbria primită de tatăl său, până aici, la Veria. Nu mai avea, deci, nevoie acum să meargă mai departe. Se putea întoarce acasă... Se putea întoarce, e drept, dar vorba e îl lăsau chervangiii să plece? Nu-I lăsau, ştia el!

Ca să nu aibă încurcături cu stăpânii lui, ce face băiatul? Mic, cum era, se vârî sub o lespede şi-a stat acolo, ascuns.

Iată vin şi chervangiii într-un timp. îl caută ei pe Bob-Năut, îl cheamă... Degeaba! De teama pândarului, fiindcă toţi catârii dăduseră iama într-o tarla vecină, nemaifiind păziţi de nimeni, bieţii chervangii n-au mai stat să umble după... boabe de năut, sau de alt soi, ci au spălat putina cât au putut de repede! Sigur, l-au înjurat ei destul pe prichindel pentru festa lui, de i-au ţiuit ăluia urechiuşile să i se spargă nu alta! Dar atâta doar, mai mult n-aveau ce-i face...

Buuun! Nici nu trec chervangiii dealul şi, cum uşor vă închipuiţi, Bob-Năut îşi şi părăseşte ascunzătoarea de sub lespede şi-o porneşte întins spre casă, la ai săi, la părinţi. Ştia el că părinţii trebuie să-l aştepte tare îngrijoraţi!

Haida-hai, haida-haida-hai! ajunge el la un copac, undeva. Aci, la umbra unui pin falnic, înspre Vlaholivad, se odihnea un popă gras, chiar burdihănos, cu măgarul său alături, încărcat eu prescuri. Popa dormea. Venea, se pare, de pe la un schit din apropiere, unde ades se duceau credincioşii cu pomeni, sâmbăta. Şi asta era într-o sâmbătă. Acum era în drum spre casă, dar obosind, se vede, şi-a zis sfinţia-sa să se odihnească un pic...

Prichindelul pe credeţi că-mi face? Se vârâ uşurel în urechea popii, şi de acolo urlă odată, din rărunchi: .

- Prindeţi-I pe popă, să-l jupuim de viu!

Mare pişicher Bob-Năut ăsta!

Popa a ţâşnit în picioare speriat. Buimăcit de somn, nu înţelege ce-a fost, crede c-a visat urât şi se întinde iară, să mai doarmă *ceva...* N-apucă să-nchidă ochii însă, că iar sare ca ars, la aceleaşi vorbe, urlate drept în ureche. De astă dată se

sperie rău, crede că e vorba de răufăcători, şi-o zbugheşte aşa, razna, spre schit înapoi sau spre sat, nici el nu ştia încotro... Fugea popa de nu i se vedeau picioarele, aşa greu cum era el la trup, ca unul hrănit bine de tot. Cât despre prescuri şi despre măgar... ducă-se, numai la asta nu se gândea acum, când îşi dorea să scape cu viaţă şi atât!

Nu trece mult şi iată că apare un fel de arnăut, cu o traistă cu galbeni în spinare. Şi cum sunt ăştia! Văzând el un măgar fără stăpân (că prichindelul, fiind mic de tot, nu se zărea uşor) hai să-şi dea dumnealui unul, arnăuţesc! îi atârnă dobitocului traista cu galbeni de oblâncul şeii aşadar, ca şi când măgarul era al lui de-acum, şi se iungeşte apoi şi el, în iarba moale, să tragă un pui de somn, la umbra pinului.

Adormind însă hoţul, Bob-Năut îi urlă şi ăstuia în ureche, ca şi popei de mai înainte, de i se zguduiră toate mădularele arnăutului!' Şi se făcu şi ăsta nevăzut de acolo, numai el ştie cum, de parcă nici nu dăduse vreodată pe-aici.

încalecă acum pe măgar Neghiniţă al nostru, că şi aşa îi putem zice... şi jap-jap! cu o nuieluşă peste ceafa urecheatului, ajunge la tatăl-său, în sat, în satul lui, la Caraghiole.

- Da' de unde ai, măi piciule, prescurile şi galbenii ăştia?! se miră bătrânul, după ce-şi îmbrăţişa fiul şi el, şi femeia sa, mama băiatului! De unde ai tu bunătăţile şi bogăţia asta?!

- Păi de unde pot să fie? zise Bob-Năut. Prescurile le am de la un popă cam zănatec, iar galbenii de un arnăuţel plin de el...

La care bătrânul grăi ca un filozof:

- De la un popă nu-i păcat să iei, fiule, că ăştia trăiesc fără sudoare, nu muncesc nimica, fără doar că zic în strană, cântă... Cântă şi o duc bine, cui nu i-arveni la socoteală aşa? Dar chiar şi arnăutul! Sigur lucru c-a furat galbenii, c-ajt fel nu i-au picat lui din cer. Mie de ce nu-mi pică, nu-i aşa?

Şi uite asta a fost povestea!

Şi fusei şi eu pe-acolo şi-mi deteră şi mie un gălbior, că oamenii săraci sunt darnici, şi v-am cumpărat cu galbenul meu numai lucruri frumoase... La întoarcere, însă, când tocmai treceam prin mahalaua „Ham-ham!" au sărit câinii la mine şi... praf mi le-au făcut, darurile toate, pe care vi le aduceam... Norocul vostru chior se vede! Asta-i...

Povestită de Hristu Cândroveanu

Morişca de piper

A FOST ODATĂ ca niciodată! Că de n-ar fi fost, sigur lucru că nici nu s-ar povesti până azi încă!

Au fost odată doi fraţi. Erau ei fraţi, dar mult se mai deosebeau între dânşii, de parcă nici pe departe nu ar fi fost înrudiţi. Unul, cel mare, era om cuprins, gospodarul gospodarilor, frunte în satul lor, care sat nu era acolo un cătun, ci aşezare mare, de te pierdeai într-însa! Avea ăsta şi bani. Atâta bănet avea el, că-l dădeau galbenii afară din casă. Şi se bucura şi de cinste printre săteni. De! ce nu face banul din om? **Altfel,** unii cam vorbeau cum că gospodarul ăsta ajunsese prea fără de inimă, tot cu gândul să strângă, să strângă de parcă ar fi urmat să se îngroape în aur! Locul inimii, de-acum, îl luaseră banii la el...

Celălalt frate, mai tânăr ceva, era sărac, sărac lipit, bietul de el, că nu avea nici după ce bea apă... Şi mai avea şi o spuză de copii, în timp ce celălalt, uitai să vă spun, era sterp, nu avea urmaşi.

Fratele-mai mic, trebuie să ştiţi, nu era deloc leneş de felul lui. Muncea omul din zori şi până-n noapte, fără contenire şi fără să se plângă! Numai că ce folos? Nu ştiu cum se făcea, că lui toate-i mergeau prost, cu toată hărnicia şi neodihna sa... Parcă era un făcut! El, când îl căutai, nu avea... Mânca pe sponci, cu ai lui, se îmbrăcau ca vai de dânşii... Ce mai: le plângeai de milă... în mâna acestui năpăstuit şi aurul, cât era de aur, s-ar fi preschimbat în piatră, ce naiba!

Şi apoi în zilele de rând mai era cum era, dar când venea câte-o sărbătoare, numai în pielea rumânului ăsta să nu fi fost. în ziua aceea, care înjunghia câte un mieluţ, care îşi lua haine noi, ori altceva, numai el, sărăcuţul, sta de-o parte şi se tot uita, cu jind, la alţii... Nici nu-i venea să se întoarcă acasă, că ştia ce-l aşteaptă: îi săreau ai lui în cârcă şi-n braţe şi-l năuceau cerându-i fiecare: „Ce mi-ai luat, tăicutule?"; „Dar mie ce mi-ai adus?"; „Miel nu ne cumperi, tăticule?"... şi altele de felul ăsta!

" A fost săracul ăsta şi păstor, şi nu i-a mers bine, şi chervangiu s-a tocmit, tot fără folos. O vreme a plugărit, iarăşi pentru alţii, şi iar cu sărăcia s-a ales... De câţiva ani se tocmise cărbunar,

făcea cărbuni adică din lemne de pădure, cu simbrie, vai de simbria aia a lui! La sfârşit de săptămână se întorcea în sat negru ca diavolul, de i se vedeau numai dinţii albind, dar tot sărac rămânea. Sărac cum nu se mai poate!

Cei doi fraţi erau de prin Breaza, ori din Băiasa, nu se ştie prea bine, oricum de pe valea râului Băiasa, şi îşi cam făceau veacul pe la poalele muntelui Oul. Unul la stânile lui, cel avut, -celălalt, săracul, cum spuneam, făcând cărbuni, în codru.

Odată se înturna spre casă, în ajun de nu-ş' ce sărbătoare, fratele mai tânăr. Şi era amărât, că ştia că nu are nici de unele pentru sărbători! Măcar de-ar fi putut să cumpere şi el un miel, pentru ziua asta, cum e obiceiul la aromâni şi la toate neamurile de pe-aici, ştia el bine! Dar cu ce să-l plătească? Doarnu-ţi dă nimeni numai pe râs...

„De astă dată, îşi zise omul, târându-şi paşii spre casă, mai fac o încercare la frate-miu... Nu m-o lăsa el, câtu-i de păgân, să n-am cu ce să mă înfrupt de ziua asta cu copiii!" Şi chiar acolo se opri:

- Să-mi dai şi mie un miel, că altminteri nu mă mişc de-aici! aşa a ştiut să ceară amărâtul de

frate din poveste, de parcă îi era dator-vândut celălalt... De-aia se şi spunea despre dânsul că ar fi cam lovit cu leuca... Nu ştiţi? Tot săracul e cu o mie de păcate!

Ăla, bogat-bogat;cum vă spusei, dar zgârcit de-şi mânca de sub unghie! Aşa că nici n-a vrut să audă, la început... Dar, cum fratele cel sărac nu-l slăbea deloc, ţinând-o întruna: „îmi dai un miel, că altminteri nu mămişcde-aici!..."i se făcu lehamite şi, ca să nu-l mai vadă în faţă-i, se răsti, scârbit, la el, şi-i zise:

- Na-ţi! lipsitule! Că aşa te-am pomenit! la
ţi un miel şi mai du-te la dracu pe pustiu cu el cu
tot! Şi să nu te mai întorci pe-aici că-ţi rup picioa
rele ori pun câinii pe tine! Haide!...

Săracul, cam într-o ureche poate de atâtea nevoi ce-l apăsau necontenit, îşi azvârle mielul de-a spinarea şi drept la... dracu s-a pornit să meargă!

Hai-hai, cum mergea e!, iacă îi iese în cale un drăcuşor, care îl întreabă:

- încotro, prietene?

. - Păi, iaca la draci mă duc. Poate mi-i spune tu drumu-ntr-acolo...

- Bucuros! făcu celălalt. Că doară drac sunt şi eu, precum cei la care mergi. Sunt de-un neam cu ei... Dar cu ce treburi pe la noi?

- D-apoi să v-aduc mieluţul ăsta ca dar, zise omul sărac. Aşa m-am gândit eu că-i bine! (Uitase de-adevăratelea că minţea niţeluş, fiindcă *frate-su* îl „trimisese" la dracu, *blestemându-l,* iar el o luase de bună...)

închipuiţi-vă acum bucuria împieliţatului la asemenea vorbe!

- Prietene, îi zice ăla, ştii ceva?

- Nu prea ştiu, făcu săracul, că nu mi-ai spus...

- Stai să-ţi spun, dacă nu ştii...

- Păi, spune-mi!

- Uite, începu celălalt, tu eşti singurul om care te-ai gândit şi la noi la o zi ca asta, însemnată în lumea voastră! De-aia am să-ţi fac un bine, ca să te răsplătesc pentru inima ta de aur! Mă asculţi, omule?...

- Te ascult, măi Scaraoţchi! Dar hai mai repede, că mi-i degrabă, nu pot zăbovi prea mult cu tine, mă aşteaptă copiii acasă şi trebuie să mă întorc...

Văzându-se zorit aşa şi luat cam din scurt, drăcuşorul o mai scurtă:

- Bine, bine! Dar ia seama la mine: acolo unde mergi tu, o să te-ntrebe Scaraoţchi, tartorul nostru, că ăla e Scaraoţchi, nu eu, cum îmi ziseşi tu adineaorea... O să te întrebe ce vrei să-ţi dea el, pentru darul pe care i-l duci. Să vezi că o să te îmbie cu parale, vreau să spun cu galbeni, cu podoabe fel şi chip, cu diamante, dar tu să nu care cumva să primeşti de acestea! pentru nimic în lume să nu primeşti!

La asemenea vorbe, omul cel sărac se uită cu coada ochiului la drăcuşor... Voia să-şi deie seamă dacă ăla îşi râdea de el, ori chiar era prost, prost fără seamăn! Neputându-se dumiri, zise încurcat:

- Cum aşa, să nu primesc?! Ba să mă ierţi tu, măi sămânţă din iadul cel negru ca smoala, dar eu încă nu m-am prostit de tot! Auzi dumneata, să nu primesc *eu!...* Ehe-hei! Las' să-mi dea el Scaraoţchi ce spui şi să nu primesc eu!

- Tu ascultă la ce-ţi spun! nu se lăsă mai pe jos dracuşorul: să nu primeşti decât *morişca de piper de* subt aşternutul lui Scaraoţchi!

- Ei, uite c-am văzut şi un drac prost, se mai mira omul o dată! Păi cum? Să las eu paralele, galbenii, diamantele şi câte altele ce nici n-am

visat eu să am vreodată, pentru o amărâtă de morişcă de piper? Ha-ha! Ştii că ai haz? Ba n-ai deloc haz!

- Vorbeşti prostii! Vorbeşti mari prostii! făcu drăcuşorul, dârz, fiindcă nu ştii ce fel de morişcă e asta! E fermecată, măi creştin prost şi ne ajutorat, nu e ca toate celelalte! Ăsteia, orice i-ai cere îţi şi aduce pe loc, prostule! Acum ţi-ai venit de-acasă?...

' - Eheiii... se descreţi celălat, dacă-i aşa, se mai schimbă treaba! Păi de ce nu mi-ai spus asta de la-nceput? Nu mai pierdeam vremea...

- Da' ce, făcu drăcuşorul, nemulţumit, parcă m-ai lăsat să-ţi spun?...

Şi tot vorovind ei şi mai mergând, şi iar vorovind, haida-haida, s-au pomenit ajunşi în Valea Dracului, asta era un fel de ţara dracilor, unde se afla şi Talpa Iadului! Aci, omul cel sărac, însoţit de drăcuşor, îi dărui lui Scaraoţchi mielul primit de la fratele lui. După care îl întrebă Ucigă-I-toaca ce-ar vrea în schimb, pentru miel, ce i-ar dori lui inima, că-i dă orice îi cere! Voia să-şi arate şi el mărinimia pentru darul primit... Ce să-i treacă lui prin cap ce-avea să-i ceară omul!?...

Săracul, aşa cum îl învăţase drăcuşorul pe drum, zise:

- O nimica-toată aş vrea să-mi dai mie, frăţioare!... Şi se smeri omul, cât putu el de mult. O nimica toată, fiindcă, vezi dumneata,-eu am drum lung înapoi şi mi-a fi greu... D-aia ţi-oi cere numai morişca ceea de piper, de sub aştemutu-ţi...

Ahaaaa! prinsese omul nostru la glagorie între timp, şi ia te uită cum îl învăluia pe Scaraoţchi!

La vorbele astea smerite, Scaraoţchi păli şi-i scăpărară ochii scântei, de ciudă! îi făgădui săracului fel de fel de alte lucruri, tot din cele scumpe foarte, îi făgădui galbeni cât de mulţi, numai să-i lase morişca; dar în van a fost! Nu fu chip să-l înduplece pe vicleanul lui de oaspete, care o ţinea ca gaia maţu: „Morişca şi numai morişca!"

Ce mai putea face tartorul dracilor? Vorba e vorbă: se le.gase că-i dă orice-i va cere, trebuia să-şi ţină cuvântul dat! Luă aşadar morişca de sub aşternutu-i şi, de ciudă mare, i-o azvârli săracului drept în cap! „Să pleci din faţa mea, făţarnicule!" aşa a ţipat şi s-a stropşit Scaraoţchi la omul nostru din poveste.

Bietul sărac atâta aştepta şi el! Nici nu s-a mai încurcat, după aceea, pe-acolo... înşfacă el morişca şi se şi topeşte dinspre partea locului! Abia departe, departe, se opri puţin să-şi mai tragă sufletul. Se gândea acum, aşezându-se pe iarba verde, la suferinţele drăcuşorului, cam care era pricina pagubei lui Scaraoţchi... vai de el, fundul iadului o să-l mănânce! Şi avea inimă bună, de parcă nu era drac...

Flămând fiind, însă, omul nostru uită repede de drăcuşorşi de patimile acestuia şi, aşternându-se ca pentru masă, odată tună înfricoşat, zburlit, cu ochii daţi peste cap, de-ar fi băgat pe oricine în sperieţi:

- Vreau mâncare şi udeală, nu trăncăneală!

Şi unde nu se porniră să şi vină fel de fel de mâncăruri, care mai de care mai gustoase, să te minunezi de unde tot izvorau! Că nici sultanul, cât îi el de sultan, nu mai văzuse atâtea ne-maipomenite bunătăţi!

Se satură omul cel sărac şi o luă iar din loc spre valea Băiasei lui, unde avea de gând să facă ce nu s-a mai văzut pe-acolo! Doar nu degeaba avea acum morişca lui fermecată... Ehe! aveţi puţinică răbdare...

în drumul lui se întâlneşte cu cineva, unul care ţinea şi învârtea în mână o vergea.

- Hai noroc! zise omul nostru...
- Cu noroc să-ţi fie! răspunse celălalt...
- încotro? întrebă cel dintâi.
- Ce să-ţi spun? zise cel cu vergeaua... Nici eu nu mai ştiu de unde vin şi unde mă duc!... Uite, umblu şi eu aşa, ca un câine de pripas, spre... unde m-o scoate drumul. Dar ştii ce? Ca s-o scurtez, te-aş întreba, că-pari om de treabă: nu ţi se-ntâmplă vreo bucăţică de pâine? fie şi o coajă uscată, acolo... Că-mi ghiorţăie maţele de nemâncat, n-am dus la gură nimic de vreo câteva zile, vai de păcatele mele!
- Asta e o treabă uşoară de tot, se fuduli „morarul"! Că omul, de! avea o morişcă vrăjită acum, care-i aducea la picioare orice... Mâncare şi băutură, făcu el, îţi dau câtă îţi doreşte inimioara, măi prietene al meu! Doară, slavă Domnului, am de unde...

Şi fâşt! răsuceşte el o dată morişca şi porunceşte:

-Vreau mâncare şi udeală, nu trăncăneală!

Iar mâncărurile năvăleau, cine ştie de unde, fel de fel!

- Măi, mânca-te-ar lupchii să te mănânce! se ului străinul cel flămând, păi de unde le tot scoţi, fel de fel de bunătăţi ca astea? Că doar nu le-ai avut în buzunar!

- Morişca, prietene, morişca asta, ea le meştereşte, ce ştiu eu cum! Că e vrăjită, înţelegi? îţi aduce tot ce-ţi pofteşte inima...

- Păi cum vine asta? făcu ochii mari, străinul!

Omul sărac îi înşiră toată tărăşenia, cu morişca lui, de parcă celălalt ar fi fost frate-său. Aşa era el, încrezător în toată lumea, îşi spunea şi sufletul...

- Vai de mine şi de mine! se miră din nou, fără pic de prefăcătorie, străinul! Iar eu ziceam că doar vergeaua mea e ce e... cu ea, dar văd că şi dumneatale, cu morişca, ehei!...

- Cum adică?... întrebă curios omul nostru, nedumerit... Vrei să spui că şi vergeaua... Ce e cu ea?

Celălalt se burzului:

- Dar ce credeai, că doar morişca matale
trebuie să fie cu moţ? la te uită, neică! Păi să vezi vergeaua mea de ce-i în stare! Eu, vericule,
când vreau să trimit pe vreunul pe lumea cealaltă,
înţelegi? jart! cu vergeaua o dată şi ăla şi dă ortul

popii! Pe loc! Da' nici nu trebuie să mă trudesc să lovesc eu... Doar îi spun vergelei şi... face ea totul, singură!

- Ce tot spui? se încălzi omul cel sărac. Şi nu vrei să facem schimb, cumva? îl încercă el pe străin. Că tare i-ar fi plăcut o asemenea unealtă, cum era vergeaua ăluia! Mai ales dacă i-o putea lua, cumva, fără vreo pagubă pentru sine... Dar să vedeţi cum se petrec, ele, lucrurile, mai departe...

- Dacă vreau să fac schimb? şovăi niţeluş străinul. Apoi, deodată, hotărât: Ba bine că nu! Chiar mă gândeam... de ce nu?

Şi se face schimbul: îi dă săracul străinului morişca, şi îşi ia vergeaua de la ăla. Dar, hoţ ăsta, omul nostru din poveste, săracul! Numai ce se văzu el cu vergeaua în mână, că-i şi porunci:

- la croieşte-mi-l pe dumnealui de te vându,
vergeaua mea dragă, că eşti a mea acum! Şi-apoi eu pentru nimic în lume nu mi te-oi da din mână!

Vergeaua n-a aşteptat să-i zică de două ori noul ei stăpân, că-l şi arse pe ăla, care doar atâta apucă a zice: gâh! şi gata, n-a mai fost viu. Ea avea de ce să fie supărată pe străin, care s-a

folosit de ea o bună vreme şi, când credea că a dat de un mai bun chilipir, numaidecât... a şi măritat-o... Păi aşa ţinea el la lucrul lui vrăjit? De!

în sfârşit, după alte zile de umblet, şi alte întâmplări, pe care nu le mai povestim ca să nu lungim prea mult basmul, omul nostru cel sărac ajunse acasă... Era, deci, din nou în satul lui! Mare bucurie pe sufletul său, să se vadă iar acolo unde-i era drag, unde îl aşteptau nevasta şi puzderia lui de copii! Ehei, acum au să aibă şi ei de toate!...

Să-fi văzut acum fel de fel de lucruri în casa săracului, dar ce zic eu? a fostului sărac, fiindcă el numai sărac nu era, de când s-a întors din călătoria lui la draci! Să vezi şi să nu crezi! îmbrăcăminte, numai nouă şi din cea bună de tot, trainică şi curată, şi pentru sine, şi pentru cei mici ai lui, pentru nevastă-sa, care nu înţelegea cum de i-a putut găsi şi pe ei atâta fericire! Că până atunci nici nu ştiuse fericirea că mai sunt şi ei, amărâţii, pe pământ... Mă rog, nici împăratului nu-i dădea mâna să aibă ce-au ajuns a avea ei, de la o vreme... D-apoi mâncăruri, nici nu le poţi numi pe toate cu vorba! Mâncau şi ei acolo, ce nevoie era să ştie cum le zicea?... Ai fi zis că aci s-a născut vreun împărat, nu alta, aşa năvălise bunăstarea în casa săracului de odinioară!

Lumea, însă, din sat, ştiindu-l pe om sărac lipit, a cam rămas cu gura căscată, văzându-l cu ai săi, cum trecea la horă numai în mătăsuri! Bunăoară, sătenii asta făceau: ieşeau să se uite cum trece fostul sărac cu nevasta şi copiii lui...

„Măi! îşi ziceau aşadar păstorii de pe Valea Băiasei, aici nu-i lucru curat! De unde o fi având sărăntocul ăsta atâta bănet, să se răsfeţe în de toate? Că doar n-avea nici după ce bea apă! Ăsta trebuie să fi jefuit pe cineva, vreun bogătan... Dar unde s-o fi aflând un om atât de fără de măsură de avut, pe care să-l fi prădat săracul din satul lor?... Mare minune!..."

Nedumeriri care rămâneau nedezlegate pentru săteni.

Fratele fostului sărac, cel cu avere şi zgârcit de felul lui, rămăsese cam de căruţă... Pe lângă celălalt, el părea acum un soi de căţeluş jigărit şi fricos şi de umbra-i, aşa cum arată cei lipsiţi, cei ce se roagă de alţii, ca să trăiască şi ei te miri cum... Copiii ăstuia ai fi jurat că sunt niscai plozi de cerşetori, dacă-i priveai alături de ai săracului de altădată! Doamne, cum se schimbă lumea! Uite aşa dă norocul peste câte unii, de nu ştiu nici ei ce i-a găsit!

Până la urmă, nici nu se putea altminteri, povestea ajunse şi la urechile împăratului, care îşi avea pătaturile tot pe undeva pe acolo, pe frumoasa vale a Băiasei. Auzind el de săracul ce înoată de la o vreme în aur şi în mătăsuri, trimise să-l cheme la el, ca să-i spună de unde are atâta bogăţie, de la cine a furat-o... Chiar aşa o să-l întrebe: „Măi, sărăntocule, tu pe cine ai prădat?..."

Ce vă închipuiţi, însă, că a răspuns omul nostru din poveste la porunca, e drept, niţel cam obraznică, a împăratului ţării?

- Cine vrea să mă vadă, a răspuns el, să poftească la mine-acasă!

Se ştia el tare de tot, că altfel...

împăratului atâta i-a trebuit, să audă el asemenea vorbe semeţe din partea unui supus. Parcă luase foc, flăcări scotea pe nări, de furie.

- Numaidecât să mi-l aduceţi la picioarele mele pe acest răzvrătit smintit! Viu sau mort! porunci el oştenilor. Am zis şi aşa să fie! încheie măria-sa.

Ţi-ai găsit, însă, pe cine să aduci! Că pe omul nostru îl apăra vergeaua fermecată... Care cum se apropia de el, dintre oştenii împăratului, şi jap! cu vergeaua, de nu se mai vedea! Până la urmă culcă la pământ o oştire întreagă...

Văzând împăratul că nu-i de glumit cu ăsta, măi frăţioare, şi că a cam rămas fără oaste... „Hai, zise, să-l iau cu binele pe nebun, că altfel n-o scot la capăt cu el!"

Şi uite-aşa, de voie, de nevoie, se sculă şi se duse, ditamai capul încoronat al acelei ţări, la sărăntocul şi amărâtul de altădată; şi se făcu el mai mititel, îşi plecă fruntea încoronată şi se împăcară, ca să nu iasă altfel, Doamne-fereşte, şi mai rău pentru împăratul! Fiindcă, vedeţi domniile voastre, nu e numai cum vrea omul, ci şi cum mai hotărăşte soarta...

Şi-i întoarse apoi şi fostul sărac vizita împăratului său şi al ţării, şi legară ei mare prieteşug, cum nu s-a mai pomenit şi care şi azi ar mai fi ţinut, dacă nu mureau toţi de pe atunci, că nimenea nu trăieşte aşa, mereu, fără nici o socoteală...

Şi mă dusei
Şi eu pe la ei,
Şi-ncălecai pe un cal roşcat şi focos
Şi vă spusei, dragii mei, un basm
mincinos!...

Povestită de Hristu Cândroveanu

Hoţii din pădure

A FOST ODATĂ ce nu s-a mai văzut!

Trăiau într-o vreme, spune povestea, nouă hoţi cunoscuţi în toate cele patru vânturi pentru nenorocirile aduse de ei, pentru casele multe pe care le călcau. Atâta îngroziră ei lumea din acel colţ de ţară, că nu mai îndrăznea nimeni să se arate pe afară încă de pe la chindie! Se încuiau oamenii prin case, şi n-ar fi deschis, după ce cădea înserarea, nimănui, putea să fie chiar şi o voce cunoscută, din sat, fie şi rudă... Fiindcă ştiţi ce făceau uneori răii ăştia de tâlhari? Prindeau câte o *limbă,* cum ziceau ei, ca la război, şi se foloseau apoi de bietul om iată cum: îl luau cu ei, în miez de noapte, şi se duceau la cel mai avut om din sat. Acolo îl puneau pe prinsul lor să strige:' „Măi nene, ori nea cutare, sunt *ăsta,* ia deschide, că uite aşa şi aşa..." Şi încropea o poveste de nu putea gospodarul să nu se înduplece şi să nu deschidă!- După care bănuiţi ce urma...

Se închiseseră drumurile toate în vremea în care spun, că bântuiau aceşti hoţi nemiloşi! Şi era vai şi amar de cel ce nefericita lui soartă îl

scotea din sat, mai cu seamă după ce apunea soarele, că n-apuca să facă doi paşi şi cădea numaidecât în laba blestemaţilor de tâlhari!

Fură ăştia azi, fură mâine, pradă ei astăzi, pradă şi mâine, uite aşa au tot strâns, din atâtea prădăciuni, o grămadă de bani. Mai ales puneau ei preţ pe galbeni frumos sunători, pe salbe de lire turceşti, din vechime, de care poartă nevestele aromânilor din Pind, că, iată uitai să vă spun, întâmplările din povestea asta aci se petrec, prin Munţii Pindului, iar hoţii băteau ţinutul cam dintre Fraşari şi muntele Zmoleul.cel cu fruntea ninsă mereu.

Tâlharii, bătu-i-ar nenorocul, îşi ascundeau aurul într-o căsoaie cu multe odăi, lucrată în fier, să ţină! Iar căsoaia se înălţa hăt, în inima pădurii, unde doar ei şi poate vreun voinic ar fi fost,în stare să răzbească; aşa hăţişuri îţi tăiau calea până acolo!

Ei!... Şi ce Ie-a venit tâlharilor într-un rând? S-au gândit să calce casa unui păstor din Furca, de la poalele muntelui Zmolcul. Păstorul ăsta nu era nici sărac, dar nici bogat nu se putea numi. Avea şi el o stână în munte, cu vreo trei sute de oi şi capre, care îi îndestulau casa, dar galbeni la

el, credeţi-mă, nu se găseau atâţia cât să-l dea afară din ograda înconjurată cu ziduri înalte şi groase, din plăci de piatră. Avea, însă, gospodarul ăsta din Furca altceva: avea o fată, pe nume Stamula, care făcea mai mult decât tot aurul lumii! Pe fata asta voiau ei s-o răpească şi s-o ducă sus, în munte, la căsoaia aia de fier. Aşa le poruncise lor mai marele tâlharilor, care le era stăpân, şi căruia îi venise acum să se însoare. Ori urât-foc cum era, el socotea, ca toţi urâţii pământului, că lui nu i se potriveşte decât o fată ca luna şi ca stelele de pe cer de frumoasă!

După ce s-a lăsat întunericul, intră ei, hoţii, în sat, o dată cu ultimele vite întârziate prin codru mai mult decât trebuie, într-o vreme de urgie ca asta, înconjurară casa fetei şi, ascunşi bine pe după stejari, se puseră pe aşteptat... Aşteptau să iasă fata pe-afară, s-o prindă şi să plece cu dânsa! în casă, de-a dreptul, nu prea le dădea lor ghies inima să pătrundă, fiindcă se temeau de lancu, flăcăul fără de frică, fiul păstorului! Fiul păstorului şi fratele Stamulei, la care el ţinea ca la lumina . ochilor! Şi cum să nu fi ţinut, că doar o soră avea, şi ce soră, că şi zorile păleau în faţa frumuseţii ei neasemuite!

Tatăl Stamulei şi câţiva ciobani de-ai lor se aflau sus, la stână, pe Zmolcul. Aici, acasă, toate treburile erau lăsate pe seama lancului, feciorul, a mamei şi a fetei.

Au aşteptat tâlharii cât au aşteptat, un ceas, două, trei... Nimic. Fetei parcă nici nu-i trecea prin minte să mai iasă şi ea măcar în cerdac, necum mai jos, prin curte! Tocmai se pregăteau să plece hoţii, că îşi pierduseră şi ei răbdarea, dar se şi temeau că-i prinde ziua pe aici, că vara se luminează devreme, de pe la ceasurile patru, când aud deodată nişte zgomote în casa pe care o păzeau. Şi numaidecât s-arată şi fata, Stamula, care se îndrepta spre coteţele păsărilor, să le dea drumul; le ţineau închise, noaptea, fiindcă dădeau vulpile iama în ele, altfel. Tâlharii, cu ochii pe fată! Se apropie, tiptil, de dânsa, se năpustesc asupră-i, îi astupă gura cu palma, îi Jeagă mâinile la spate şi, cu ea la spinare, fuga în sus, sus la munte, cu povara lor scumpă!

Era spre revărsat de zori. Cei din casă, adică mama şi feciorul, n-au simţit nimica, fiindcă dormeau duşi, să tai lemne pe ei! Ca oamenii de la munte! Doar mai târziu, ca la jumătate de ceas, se trezeşte mama, nefericita de ea, apoi şi lancu.

Şi bagă ei de seamă că Stamula nu se grăbeşte să se scoale pentru gustarea de dimineaţă... „Mânca-o-ar mama! zice femeia, e tare dulce, somnul de dimineaţă! Mezina mamii dragă!" Şi îşi zâmbeşte sieşi, că poate să aibă o fată ca Stamula a ei...

Dar Stamula tot întârzia să se arate.

O vreme n-au zis ei nimic, feciorul şi bătrâna. Mai trece, însă, ceva, se face ziuă bine şi... cam intră la păreri. Atunci, se duce mama să vadă ce-o fi cu somnul ăsta, nu i s-o fi îmbolnăvit, cumva, fata? Intră ea la Stamula în odaie, trage velinţa miţoasă de pe dânsa şi, ce să vezi? Era doar aşternutul gol-goluţ, iar fata nicăieri! „Au!" a ţipat femeia şi a înţeles că pe Stamula i-au răpit-o hoţii! A alergat şi feciorul acolo, lancu şi, văzând ce-a văzut, a scrâşnit din dinţi de s-au zguduit pereţii casei. Ce era de făcut acum, unde s-o caute pe Stamula? De tâlhari, de nici un fel de tâlhari de drumul mare, nu se temea el, lancu, feciorul păstorului, dar încotro s-o apuce, habar n-avea! Că Pindul e lung şi larg, şi se întinde cât o împărăţie, cine îi ştie toate miile şi miile lui de ascunzători, văgăuni, poteci neumblate?

Au tocmit oameni s-o caute, să-i dea de urmă, au făgăduit părinţii fetei întreaga lor turmă de oi şi capre celui care le-ar aduce-o sau le-ar da de ştire măcar unde poate fi găsită...

Trecură aşa mai multe zile fără nici o ştire, nimic. Când, iată se iveşte un semn: când au răpit-o pe Stamula şi-au târât-o, s-o ducă sus, în munte, ea, se vede, s-a zbătut tot drumul şi, cine ştie cum, pe cărarea ce trece spre fântâna din vale, de la margine de sat, i s-a agăţat inelul de nişte mărăciniş, şi-a rămas acolo, prins de o crenguţă! între timp, mama fetei, ducându-se devale, cu rufele, să le spele, dă de inel, umblând prin mărăciniş după uscături pentru foc. Acasă îi arătă feciorului inelul, iar ăsta a priceput că hoţii trebuie să fi urcat, dacă au trecut pe-aici, spre Văgăuni. Afund depărtat şi primejdios loc era ăsta, tocmai în partea cealaltă a vârfului Zmolcul!

Ce face lancu atunci, fratele Stamulei? Păi ce să facă? Nu stă deloc pe gânduri, ia inelul de la maică-sa, inelul fetei, îl înfăşoară într-o mânecă de cămaşă, îl leagă zdravăn şi zice: „N-am să desfac acest petic până n-oi vedea-o pe sora mea şi până ce şi ea n-o vedea vatra părintească; şi nici n-oi spăla această cămaşă până n-o veni chiar soru-mea să mi-o spele!"

Iar când feciorul ăsta zicea el ceva, se ştia că nu se lasă până ce nu împlineşte ce-a zis! Asta şi tâlharii din codru o ştiau, de aia au şi pregetat o vreme să se lege de el şi de ai lui. lată, acum, având el tin fir care să-l îndrume cât de cât undeva, îşi încinse sabia, îşi luă două pistoale la brâu şi o puşcă pe umăr, îşi chemă şi un prieten cu sine, tot până-n dinţi înarmat şi ăla, şi cu băiatul ăsta împreună, au încălecat ei doi cai înaripaţi, care înghiţeau norii în zbor, atât de repede alergau, şi se repeziră s-o găsească şi s-o smulgă pe frumoasa Stamula din mâinile hoţilor.

Merseră ei, cei doi, ce merseră, au călcat păduri şi munţi, au străbătut trecători şi peşteri întunecate ca noaptea, dar de urma hoţilor nu dădeau.

într-o seară, obosiţi-frânţi, prăpădiţi de-atâta umblat şi pe jos, şi călare, prin locuri priporoase, au ajuns într-un codru des, atât de des că se mirau şi ei cum îl vor cerceta! Ca să se odihnească un pic, să-şi mai recapete din puteri, şi-au priponit flăcăii caii de crengile joase ale unui fag uriaş, cât lumea de mare! Şi, au pătruns apoi în codrul .acela, că doar pe aici nu apucaseră să umble de când tot băteau coclaurii după Stamula.

lancu, fratele fetei, şi cu tovarăşul său, intrară în pădurea aia, neagră ca smoala, să vadă ce e cu ea... Şi chiar că mare minune era cu ea! Fiindcă ce nu găseai aici? Mişunau fel de fel de vieţuitoare, sălbăticiuni, fiare de spaimă şi jivine mai mărunte, păsări de noapte, care ţipau ori cârâiau... de ziceai că aici e raiul lor! Fierbea codrul de atâtea voci, fel şi chip! Ce să spun, ţi se ridica părul măciucă, numai trăgând cu urechea la ce se auzea aci!

După o vreme, şi-au luat ei şi caii, care abia se strecurau prin pădurea deasă ca peria, şi iată dau peste o casă veche tare, ceva ca o dărăpănătură. Caută băieţii, răscolesc prin cele odăi - şi nu erau puţine, odăile -, dar nimic nu găsesc, nu se afla nici ţipenie acolo. Casa fusese părăsită de mult, se vede, cine ştie când a fost şi ea locuită, vreodată!

Cei doi au mai călcat ei pădurea asta în lung şi-l lat, de câteva ori, tot zadarnic, însă! Şi ce oboseală, ce chin, fiindcă era un codru nesfârşit, îţi trebuiau săptămâni întregi să-l treci dintr-un capăt la altul!

Dar niciodată să nu zici: „Doamne! n-am mai văzut aşa ceva!" oricât de ciudat ar fi ce vezi, pentru că poţi da peste lucruri şi mai şi, nimic

neavând margine pe lume. Aşa s-a întâmplat şi cu feciorii noştri, lancu şi tovarăşul său...

într-adevăr, plecând ei de-aici, cine şi-ar fi putut închipui că aveau să dea peste un alt codru, la vreo câteva zile de mers, încă şi mai întins decât celălalt, mai întunecat şi mai fioros chiar, în care până şi ziua în amiaza mare tot beznă ca noaptea era!

Aci se auzeau tot glasuri fel de fel, dar nu vedeai nici o fiinţă ceva, pentru că nu străbăteai cu privirea nici un pic întunericul! îţi băgai degetele în ochi, de beznă ce era şi umblai ca orbetele. Băieţii, ce să facă, încotro să o apuce? Au stat şi ei şi au ascultat un timp ce se-auzea... Urcară apoi într-un copac, unul înalt, înalt, să se uite, poate descoperă ceva, undeva. Au privit ei de-acolo, de sus, peste tot, înjur, şi âu ascultat... Se auzeau şi nişte voci acum, dar nu desluşeau de unde vin! „Măi, de unde să vină vocile astea?!" se mirau ei, parcă din pământ veneau! Când, ce credeţi că era?!" că până la urmă şi-au dat şi ei seama: nişte hoţi, negri ca tăciunii, ieşeau dintr-o văgăună-, cu nişte zade aprinse în mână, care-i luminau, şi dispăreau apoi, nu se ştie unde... Erau ca la vreo douăzeci! S-au dus, ca într-un fel de nor, învăluiţi ca în ceaţă, nu ştiu cum să spun... 61

Feciorii n-au rămas nici ei pe loc. S-au luat după hoţi, pe aceeaşi cărăruie, pe care o *simţeau* mai mult cu piciorul, decât o zăreau în beznă. Şi, haida-haida, mai poticnindu-se ei, mai oprindu-se, când se apropiau prea mult de cei urmăriţi, să nu-şi dea ăia seama că sunt pe urmele lor, odată începe a li se desluşi dinainte o căsoaie mare, mare, peste închipuire de mare!

- Măi, n-o fi asta cumva căsoaia de fier a .hoţilor, de care s-a tot auzit c-ar fi pe undeva, în munţi? zise lancu.

- Oare? făcu, scurt, tovarăşul său, cam mutălău de fel.

Şi ce ziceţi? chiar aşa şi era! Căsoaia peste care au dat era a celor nouă hoţi, care o răpiseră pe Stamula şi o ţineau aci, închisă! Ăştia erau tâlharii de-i văzuseră feciorii mai înainte şi care, din cauza întunericului şi-a fumului ce-l scoteau făcliile de zadă, purtate de ei, care îi învăluiau în rotocoale, li se păruseră a fi mult mai mulţi! Dar unde se duceau tâlharii ăştia? că nu s-au oprit decât o clipă în faţa căsoaiei de fier, ca şi când veniseră aici doar să tragă cu urechea şi atât!... Au tras niţel cu urechea ăştia şi s-au topit, mai departe, în întunecimea deasă a codrului. Ducă-

se, că numai de ei n-aveau trebuinţă acum băieţii noştri!

lancu pătrunse în căsoaie, cu tovarăşul său după el, la doi paşi, amândoi cu urechile ciulite tare, să prindă cel mai uşor zgomot... Călcau, parcă pe ouă, băieţii, aşa mergeau! Dar ce era de glumit? Dacă mai erau tâlhari acolo? Aşa că paza bună trece primejdia rea...

Şi răscolesc feciorii odăile, rând pe rând, una după alta adică, tot împreună! Şi nu erau puţine nici aici odăile! Şi iarăşi nimic, nimeni, nici o mişcare! Şi-au mai pornit odată, să caute... Când, deodată, aud ceva, ca un cântec de jale, zis ca o părere... Vocea venea dintr-o odaie alăturată. Băieţii se aruncă în uşa ei, cu umărul şi intră acolo vijelios! Şi ce credeţi că văd? O fată! Fata doinea şi-acum, parcă se prostise, şi îşi pieptăna părul, negru ca tăciunii şi lung, de-i ajungea la glezne, că era în picioare, lângă o fereastră, şi se uita în noapte, lancu numai ce o vede şi o şi cunoaşte că-i Stamula, soru-sa. O cunoscuse şi după glas, draga de ea! Soru-sa, pentru care nu avea el somn şi linişte de atâta vreme! Dintr-un salt e lângă dânsa, o îmbrăţişează, o sărută pe ochi şi pe obraji, plâng amândoi de bucurie, în hohote

plângeau, de-ţi sfâşiau inima! De, mai-bine de trei ani trecuseră, de când nu s-au mai văzut, sărmanii!

- Toate ca toate, frate-miu, zise Stamula, ca trezită din vis - dar ce facem, că acu vin câinii ăştia de hoţi şi te înghit de viu, cu tovarăşul tău cu tot, dacă te găsesc aici!

- Nu mi-e frică surioară, o sută să fie! zise băiatul.

Şi ce-mi fac feciorii? Ţin locurile pe unde urma să vină hoţii, le ţin cu pistoalele în mână! Fiecare la o intrare a casei, că două intrări avea. Iar când tâlharii se-ntorc de pe unde erau duşi, „Bam-bum! bam-bum!" i-au prăvălit pe toţi la pământ, ca pe nişte berbeci...

După ce-i pmorâră pe toţi tâlharii în cap cu mai-marele lor, care s-a dovedit şi cel mai viteaz, aşa slut cum era, încarcă feciorii tot avutul strâns de ăia, mai ales aur, în galbeni şi salbe, şi brăţări şi câte altele, strânse de pe la gospodarii din toată partea aceea a împărăţiei în care vârâseră groaza hoţii, şi pleacă. Ajunşi la o trecătoare, în munţi, vad pentru multe sate şi târguri, către marea Egee, pun ei de înalţă aci un han mare şi îmbelşugat cu de toate, că bănet aveau acum cu nemiluita! Şi

de unde până acum locul ăsta era ocolit, că pândeau mereu bandiţi prin preajmă, după aceea s-a făcut cel mai umblat, că toate caravanele poposeau aci, fără frică! Ajunse, repede de tot, hanul feciorilor un fel de caravanserai, unde cine poposea era ospătat fără plată şi putea apoi dormi liniştit, cât dorea să se odihnească, şi să plece a doua zi unde avea treburi!

Feciorii, după ce-au întocmit bună rânduială la hanul ăsta, au lăsat acolo oameni de credinţă şi s-au întors în satul lor, cu bani buni, puşi de-o parte.

Părinţii lor, văzându-i acasă din nou, au mai crescut de-o palmă de bucurie! După care, la câteva zile numai, s-au pornit acolo trei nunţi, ca-n basme, de parcă erau nunţi împărăteşti: a Stamulei, cu un fiu de împărat creştin, a lancului, cu o fiică tot de împărat, şi a tovarăşului lui, cu o fată de crai! Chipeşi erau acum toţi trei, nici nu e de mirare, fără să mai vorbim acum şi de averea pe care.au dobândit-o ei, prin vitejie!

Şi-au horit, şi-au ţopăit armânii la nunţile astea fără seamăn, zile în şir! Şi-au bătucit ei pământul, cu fundurile, timp de-o săptămână până au obosit! Şi horii şi eu şi ţopăii la fel cât mă ţinură

puterile, iar dacă am obosit, vrând-nevrând am contenit, şi iacată-mă, taman aici m-am pomenit la domniile voastre...

Şi dacă am ştiut şi eu o poveste, uite că v-am spus-o cum este... N-a fost ea prea de soi, dar ce să fac? Mai rasei şi eu niţel de voi, feţelor prea luminate, de mă încărcai numai cu păcate!

Povestită de Hristu Cândroveanu

Roadele pomului blestemat

POVESTEA CE urmează destăinuieşte întâmplările minunate petrecute departe, într-o ţară în care crescuse odată un măr ciudat, din ale cărui roade, multă vreme, nu se putuse nimeni înfrupta.

Dar s-o iau de la început.

De mult, trăia într-una din cetăţile acelei ţări un mare bogătaş. Avea moşii întinse şi roditoare, palate scumpe pe ţărmul mării sau ascunse în

văgăuni de munţi; avea vite de tot soiul şi mii de robi care munceau din zori şi până-n noapte ca să-i sporească bogăţiile. Cu două fete de-o frumuseţe răpitoare, acest bogat ar fi putut fi cel mai mulţumit om de pe pământ, dacă n-ar fi avut un mare necaz. Dar un necaz aşa de mare, încât din pricina lui omul ajunsese să nu mai poată duce viaţă tihnită. Ceea ce înseamnă că nici cei mai bogaţi şi puternici oameni nu-s feriţi de ale lumii amărăciuni.

în jurul palatului în care trăia, se întindea o grădină minunată, plină cu tot felul de pomi roditori. Găseai aci cele mai rare şi mai ciudate soiuri de pomi, încărcaţi cu cele mai gustoase şi aromate roade. Lângă palat, chiar sub fereastra odăii în care dormea omul cel bogat, crescuse un măr cu ramurile stufoase. Dar pe când din ceilalţi pomi, care rodeau din belşug, se culegeau saci întregi de roade, de pe mărul acesta nimeni nu culesese vreodată vreun măr. Şi nu doar că n-ar fi rodit. Dar se întâmpla cu el ceva cu totul ciudat.

Primăvara, când toţi pomii înmugureau şi apoi se acopereau de flori, mărul cu pricina înflorea şi el de-ţi era mai mare dragul să-l priveşti;

rodea asemeni celorlalţi pomi, atârnându-i pe ramuri nişte mere mari şi rumene de toată frumuseţea. După ce dădeau în pârg şi începeau să se facă aurii, că erau tocmai bune de cules, hop, într-o seară, toate merele piereau... Dar piereau fără urmă, că nu le "mai rămânea pe ramuri nici coada. Parcă cineva, un vrăjitor sau duh nevăzut, venea pe furiş şi le lua.

Din pricina aceasta, bogătaşul să moară de părere de rău şi nu alta. Pândise ani de-a rândul, el şi slugile, să prindă ziua şi clipa potrivită în care să culeagă merele cele frumoase, dar parcă era un făcut: tocmai când se hotăra el să le culeagă, peste noapte, poamele cele minunate iar piereau.

A doua zi, privea şi el prostit la ramurile goale.

Şi ce nu făcuse ca să dea de urma hoţului -căci numai un hoţ dibaci îi fura, desigur, toate merele. Tocmise paznici isteţi, cumpărase câini mulţi şi răi, doar, doar va putea dibui şi prinde pe cutezătorul care-l jefuia de cele mai de preţ şi mai râvnite roade ale grădinii. Dar nu-i dădu de urmă. Pedepsi slugile, schimbă paznicii, dar nu fu chip să se poată înfrupta, măcar într-un singur an, din roadele mărului cu pricina.

într-o zi, ce-i veni în cap bogătaşului? Vesti în tot ţinutul că va răsplăti împărăteşte pe acela care va putea păzi merele până vor fi culese.

„Stăpânul nostru - spuneau crainicii - dă două băniţi pline ochi cu galbeni, o pungă cu nestemate, un cal arăbesc, un castel şi o moşie întinsă cât vezi cu ochii, înzestrată cu cinci sute de robi, aceluia care va păzi merele şi va prinde pe hoţ, ca să fie dus în faţa judecăţii."

Bineînţeles, se iviră mulţi care, stăpâni pe puterile lor, încrezători în iscusinţa şi dibăcia lor, nădăjduiau să prindă pe făptaşi şi să scape astfel roadele de furt. Curtea se umplu de tot felul de oameni veniţi să-şi încerce norocul. Păziră cu toţii o noapte, două, trei. Dar în a patra, când merele toate erau bine coapte, toţi cei de faţă adormiră buştean, că puteai tăia lemne pe dânşii.

Dimineaţa, când se deşteptară din somnul cel greu, priviră cu mirare la ramurile goale, pe care nu se mai zărea nici urmă de roadă.

E uşor de înţeles cât de mare fu necazul bogătaşului, care nu apucase să guste măcar o dată din merele acestui pom. Ba, ceea ce-l amăra şi mai mult, fu un vis neaşteptat în care i se arătă o închipuire ciudată, un fel de pasăre cu grai omenesc, ce-i spuse:

- Roadele mărului sunt vrăjite şi dătătoare
de puteri minunate. Cine ajunge să mănânce unul
din merele acestea, simte în toată fiinţa lui scântei
de mare înţelepciune, îndemnuri la fapte vitejeşti
şi o sănătate fără seamăn, ca şi când s-ar fi
scăldat în apa vie care alungă duhurile morţii.

în urma ăstui vis, omul cel bogat începu să râvnească şi mai mult a gusta din merele pomului minunat. începu să se gândească dacă n-ar fi bine să tăgăduiască celui care s-ar fi încumetat să descopere pe hoţ a-i da de soţie pe fiica sa cea mai mare, o fată de o frumuseţe răpitoare. Sta însă în cumpănă, deoarece s-ar fi putut ca tocmai cel care ar fi dus la bun sfârşit isprava să nu fie pe placul fetei.

între acestea, sosi la curtea bogătaşului un bătrân cerşetor. Avea o barbă albă şi, deşi era adus din spate, de povara anilor numeroşi ce-l apăsau, în privirea-i fulgerătoare licărea parcă ceva vulturesc.

- Şi eu vreau să încerc a prinde pe hoţul care îţi fură merele minunate, atotputernice stăpâne.

- S-ar putea, oare, ca după ce-au încercat atâţia fii de împărat, atâţia tineri iscusiţi şi puternici

s şi nu a putut nici unul să dea cel puţin de urma hoţului, tu, un biet bătrân încărcat de ani, să ai mai mulţi sorţi de izbândă?

- Nu te uita la numărul anilor ce-i duc în spinare, stăpâne, că de-ar fi să te iei după asta, apoi cu atât mai vârtos ar trebui să ai încredere în mine, fiindcă şi înţelepciunea, şi priceperea vin tocmai la bătrâneţe.

- Şi care-i preţul muncii tale, de vei izbuti a pune mâna pe hoţ?

- înălţime, să nu-ţi fie cu supărare, dar eu unul, dacă voi prinde hoţul, numai cu mâna domniţei llinca, fiica ta cea mare, m-oi mulţumi...

La acest răspuns neaşteptat, bogătaşul se încruntă foarte tare şi, lăsând capul în jos, nu spuse nimic. Se gândea cu groază la nepotriveala unei astfel de căsătorii. îi venea foarte greu să ia vreo hotărâre şi să dea pe loc răspuns unei astfel de cereri.

Dar fiica sa llinca, aflată din întâmplare pe acolo şi care auzise spusele bătrânului, se înfăţişă în faţa lui taică-său şi-i spuse:

- Tată şi stăpâne, dacă ţii atât de mult a pune mâna pe hoţul de mere, lasă-l pe acest bătrân să afle dezlegarea tainei chiar cu preţul

pe care-l cere, că eu nu m-oi sfii să merg în faţa
altarului, dacă bătrâneţea lui nu-i spune de nepotriveala dintre pletele-i albe şi cosiţele mele bălaie.

Dar bătrânul păru că nu ia în seamă aceste vorbe şi mai întrebă:

- Ţine luminăţia ta vorba? Sau să plec în calea mea, să-mi caut de nevoi?

- Ţin! răspunse bogătaşul. A ta să fie fata, dacă şi ea primeşte să-ţi fie tovarăşă de viaţă. Dar să ştii că, de nu vei izbuti, voi pune să ţi se taie capul. Auzitu-m-ai?

-Auzit... Şi n-ar fi mare paguba! mormăi bătrânul.

Şi după ce făcu legământul cu omul cel bogat, moşneagul începu să se pregătească.

Omul se pregăti în felul lui. Cutreieră prin fundul grădinii şi adună o căciulă plină cu măceşe de trandafir sălbatic. Le dezghioca pe toate şi strânse aproape un pumn de praf gălbui cu care sunt înveliţi sâmburii de măceşe. Ştie oricine ce usturime şi mâncărime îţi pricinuieşte acest praf când îl pui pe piele. El îl strânse în colţul unei năframe şi s-apucă să adune ramuri de mărăcini, scaieţi şi ciulini. Până spre seară strânse două

braţe bune de astfel de buruieni, cu care îşi dură, sus, între ramurile pomului cu pricina, un fel de patul, în care să se culce.

în sfârşit, înainte de lăsarea nopţii, în loc să mănânce ceva şi să-şi îngreuieze stomacul, bătrânul strânse rădăcinile unor ierburi foarte ciudate, le fierse şi bău zeama cu mare poftă, deşi după strâmbăturile pe care le făcea trebuie să fi fost amarnic de rea şi de amară acea zeamă.

Apoi se urcă în pom. Se cuibări el acolo, înconjurându-se cu toată încărcătura de scaieţi, mărăcini şi ţepi de ciulini, şi rămase aşa, fumându-şi pipa şi privind printre ramuri bolta înstelată a cerului.

Când i se făcea somn, scotea năframa şi-şi presăra pe faţă, pe gât şi în sân praful usturător de măceşe. Atunci începea să se scarpine, se lovea de ghimpii dimprejurul său şi gonea somnul.

Aşa trecu o noapte de veghe.

La fel o petrecu şi pe a doua.

Darîntr-a treia noapte, când trecuse cu mult de miezul nopţii şi întunericul se lăsase negru, de nepătruns, moşneagul auzi un fel de vuiet îndepărtat, un zgomot înăbuşit, ce se ridica din depărtări, trecea parcă peste ţări şi mări şi răzbea

ca o ameninţare năpraznică până la el. în culcuşul său din mărul blestemat, simţi cum i se lăsă peste pleoape o greutate ca de moarte; îl cuprinse o toropeală căreia cu greu mai putea să-i ţină piept. Deznodă năframa, îşi aruncă în sân tot praful de măceşe şi se lovi peste faţă cu o rămurică de mărăcini.

Toată grădina şi întregul palat erau cuprinse ca de-o vrajă; nu se mai mişca nimic - nici chiar vântul nu mai adia printre ramuri. Se auzea doar vâjâitul acela depărtat, ca un fel de fâlfâire.

Ca să nu i se lipească pleoapele, bătrânul se izbea mereu cu ghimpii peste faţă. în timpul acesta zgomotul se apropia tot mai mult. Şi încet, încet, se putu lămuri ca un fâlfâit de aripi pe sus.

în adevăr, o pasăre minunată, nemaivăzut de mare, se apropie în zbor de grădină şi începu să-i dea ocoluri. Atunci moşneagul îşi învinse somnul şi, repede, cât putu mai repede, culese toate merele din pom şi le ascunse în sân.

Pasărea mai fâlfâi o dată din aripi şi se lăsă drept în mărul cu pricina, chip să fure roadele, ca în alte daţi. Dar moşneagul, care păzea cu ochii deschişi, se repezi o dată şi-i puse un laţ de picior.

-Aha! Zi, tu mi-ai fost hoţul de mere! zise el râzând.

Speriată, pasărea începu să-i vorbească în grai omenesc şi-i spuse aşa:

- Omule năzdrăvan, căci tu numai un năzdrăvan poţi fi de vreme ce-ai fost în stare să învingi vraja somnului cel greu şi să mă prinzi, ce ai cu mine?... De ce mi-ai pus laţul de picior? Lasă-mă să-mi caut de drum, că şi aşa, când mă voi înfăţişa stăpânului meu fără mere, mă va pedepsi cu asprime.
- Şi cine-i stăpânul tău? o întrebă nervos moşneagul.
- Cine să fie altul decât căpcăunul de Zmeu, care mă trimite în fiecare an, pe vremea asta, să-i aduc toate merele rodite de acest pom.
- De data asta o să te duci şi fără mere... dacă m-oi îndura eu să-ţi dau drumul...
- Moşnege, voinicule, sau cine eşti, fie-ţi milă de mine şi lasă-mă să plec, căci fiecare clipă de întârziere înseamnă pentru viaţa mea un chin mai mult. Zmeul cel năpraznic este neîndurător şi mă va pedepsi crunt, dacă mă întorc după revărsarea zorilor...
- Dacă spui că Zmeul, stăpânul tău, este aşa de rău, de ce ţii cu orice preţ să te mai întorci la el?

- Of, of, of! se vaită pasărea. Dar dacă m-aş ascunde, ar fi vai şi amar de mine, că m-ar găsi oriunde aş fi pitită şi m-ar pedepsi. Este o fiinţă haină şi fără pic de inimă. Mai ales toamna, când nu mai are nici un măr să mănânce, se face şi mai arţăgos, căci numai cu puterea ăstor roade îşi ţine el înviorarea şi voia bună...

-Asta aşa-i - răspunse moşneagul - merele astea fac adevărate minuni.

Zicând acestea, scoase din sân un măr şi începu să muşte din el. Dar minune: după ce-l mancă tot, simţi că se schimbă la trup şi la chip. Se subţie, se lungi; părul şi barba stufoasă îi pieriră ca prin farmec; braţele şubrede i se întăriră; cu un cuvânt, se preschimbă într-un flăcău chipeş şi voinic.

- lată taina acestor mere, după care umblu eu de atâta amar de vreme! spuse el păsării. Cred că ar fi foarte nimerit să mănânci şi tu unul din ele.

- O, stăpâne - începu să plângă aceasta -poate m-aş schimba şi eu din nou în om!...

- Desigur că te-ai schimba, dar deocamdată mai de folos îmi eşti ca pasăre.

Şi spunând aceste vorbe, flăcăul îi sări în spate.

- Să mă duci ca vântul chiar pân' la palatul
Zmeului cel năpraznic!... îi porunci el mai apoi.

Şi, deodată, pasărea se avântă încet în tăriile cerului şi începu să zboare printre nori, tocmai spre castelul Zmeului. Zbură întins, supusă, căci îşi dădea acum seama, pasărea, că acel pe care-l duce în spate e pui de om, nu glumă.

Şi zbură... şi zbură...

După un timp începu să se zărească sub ei ţinutul întins al Zmeului, iar în depărtare, abia simţit, castelul său blestemat.

- O să-l pedepsesc eu pe stăpânul tău, pentru îndrăzneala de a te fi trimis ani de-a rândul să furi pentru el roadele astea minunate. Iar ţie am să-ţi dau putinţa să te faci din nou ceea ce erai înainte! spuse flăcăul.

- Ah, voinice - răspunse pasărea - înainte eram şi eu un flăcău la fel ca şi tine, chipeş şi zdravăn, dar Zmeul m-a prins, m-a schimbat în făptură înaripată şi de atunci mă pune, după cum vezi, la tot felul de munci grele...

- Până acum i-a fost procletului; îl voi
pedepsi crunt: o să-i tai capul, ca să scape lumea
de aşa blestemat...

între acestea zise, se făcuse ziuă. Cuprins de nerăbdare, bogătaşul cel puternic sări din pat şi se repezi la fereastră, uitându-se în grădină; pomul sta cu ramurile goale; un măr de afurisenie nu se mai afla pe ele.

- Să fie pedepsit moşneagul! strigă el furios
către slugi. Auzi neruşinare, să mai îndrăznească
să-mi ceară încă drept răsplată şi pe fiica mea de
nevastă!... Numaidecât să i se taie capul, pentru
ca pilda aceasta să folosească şi altor cutezători,
care ar încerca vreodată să se ridice până la fata
mea, llinca.

Dar slugile curţii căutară în zadar, fără să poată da de urma moşneagului.

- Nu-i, stăpâne! spuse mai-marele slugilor,
după ce puse să răscolească prin toate ungherele
curţii şi ale grădinii.

—Afugit, de bună seamă că a fugit, de teamă să nu fie pedepsit! mormăi în barbă bogătaşul.

Şi plin de ciudă că a pierdut şi anul acesta merele, el se plimba de colo-colo prin sălile palatului şi prin grădină.

Dar, spre seară, cu mirare, una din slugile curţii văzu apropiindu-se încet pe şosea două

mogâldeţe. Se uitară toţi cu luare-aminte şi recunoscură că unul din cei doi străini, care se îndreptau bălăbănindu-se spre palat, nu era altul decât moşneagul care se prinsese că va pune mâna pe hoţul de mere. Cealaltă arătare era un alt moşneag pirpiriu şi prăpădit ca vai de el, care abia se mai ţinea pe picioare.

îndată, mai mulţi slujitori se repeziră şi puseră mâna pe ei, măcar că aceştia nici nu încercau să fugă, ba, ceva mai mult, ei înşişi păreau că vor să dea ochii cu puternicul stăpân.

Fură înfăţişaţi în faţa sa: erau slabi, osteniţi şi jigăriţi ca vai de ei, de îţi era şi milă să-i mai priveşti.

- Unde-mi sunt merele? întrebă el furios pe moşneag.

- Luminăţia ta - răspunse acesta - să vezi: acest golan - şi îl arătă pe celălalt moşneag - a venit după miezul nopţii pe când dormeam eu şi a furat toate merele, încercând după aceea să se facă nevăzut. Dar când să sară gardul, eu l-am simţit şi m-am luat după el. L-am alergat până-n zori peste ogoare, fir-ar afurisit, şi tot n-am putut pune mâna pe el, fiindcă are picioare zdravene şi fuge ca un iepure. Dar nici eu nu m-am lăsat, ci

m-am ţinut ca umbra după el, până am căzut frânţi de oboseală şi el, şi eu. Era, hăt, departe de curtea înălţimii tale. Am pornit cu el încoace ca să ţi-l dau în mână aşa cum ne-a fost vorba...

- Şi merele mele? întrebă bogătaşul.

- Merele le aveam toate într-un sac, înălţate stăpâne, dar cum ni se făcuse foame pe drum, ne-am apucat şi, unul câte unul, rozându-le cu dinţii noştri ştirbi, le-am mâncat pe toate!...

Să-i vie alte alea bogătaşului auzind aşa nelegiuire.

- Tâlharilor!... Hoţilor!... nelegiuiţilor, v-aţi vorbit amândoi ca să-mi furaţi merele!... Dar am să dau poruncă să vă taie capetele!

- înălţate stăpâne!... îndură-te de noi şi nu ne pedepsi! se rugară moşnegii cu lacrimi în ochi.

- Ba nu, hoţilor, o să vă pedepsesc fără milă şi încă chiar acum! Am să dau poruncă straşnică.

- Milostive stăpâne, îndură-te cel puţin şi ne lasă în viaţă până la apusul soarelui, că ne-om ruga pentru sănătatea-ţi şi pe lumea cealaltă...

- Bine - încuviinţă bogătaşul mişcat - pân' la apusul soarelui veţi fi închişi într-un turn al palatului; iar după aceea s-a sfârşit cu voi.

- Bodaproste! făcură moşnegii deodată.

Slugile îi azvârliră iute într-o cămăruţă cu fereştile zăbrelite şi-o încuiară cu un lacăt mare cât toate zilele.

Dar chiar când se văzură înăuntru, amândoi moşnegii se puseră pe râs şi, scoţând din sân câte un măr, începură să mănânce cu lăcomie. Vezi, că ei minţiseră când spuseseră că au mâncat toate merele. Şi cum sfârşiră de mâncat, se prefăcură pe loc în doi voinici tineri şi frumoşi, îmbrăcaţi cu haine ostăşeşti, înarmaţi până-n dinţi. Ei luară merele rămase şi le ascunseră sub chivărele de oţel.

Nu trecu mult şi soarele începu să coboare spre asfinţit.

Afară, în faţa scării celei mari a palatului, se făceau pregătirile. Se aduseseră butucul şi securea cu care un slujitor urma să taie capul celor doi vinovaţi, chiar în faţa bogatului stăpânitor, care ţinea şi el să fie martor al crâncenei pedepse.

Patru argaţi puternici urcară repede scările până în turn, descuiară lacătul cel mare şi deschiseră uşa, spunând:

- Pregătiţi-vă acum să muriţi, tâlharilor!... V-a sunat ceasul cel de pe urmă!...

Dar când văzură cine le iese înainte, buimăciţi peste fire, o rupseră la fugă, se înfăţişară stăpânului şi-i povestiră înspăimântaţi că, din doi moşnegi gârboviţi, hoţii se înfăţişau acum ca doi voinici chipeşi.

Stăpânul, plin de uimire, neînţelegând nici el despre ce e vorba, le ieşi întru întâmpinare, însoţit de cele două fiice ale sale: domniţa llinca şi domniţa Maruca.

- Cine sunteţi voi, străinilor? îi întrebă el cu glas schimbat.

- Eu - spuse unul dintre ei, sunt bătrânul cel gârbovit, care m-am legat să-l prind şi să ţi-l aduc aici pe hoţul de mere...

- Şi unde-i hoţul? întrebară toţi cei de faţă, deodată.

- Hoţul este Zmeul cel ticălos, pe care l-am pedepsit azi-noapte, tăindu-i capul. Dar el nu fura singur, ci îşi trimitea o pasăre năzdrăvană care venea noaptea, pe furiş şi lua cu ea toate merele grădinii...

- Şi unde-i acea pasăre? întrebă bogătaşul.

- Pasărea aceea nu era altcineva decât un flăcău zdravăn şi frumos, pe care Zmeul îl ţinea în robie în chip de fiinţă înaripată, ca să poată fugi mai repede dintr-un loc într-altul al lumii...

- Şi unde-i acel voinic?
- E chiar aici în faţa luminăţiei tale, puternice stăpâne!

Bogătaşul şi cele două fiice priveau acum cu uimire la cei doi flăcăi din faţa lor.

- Şi merele? mai întrebă acesta, pe când fetele, cu ochii mari, nu ştiau ce să mai creadă.
- lată-le! răspunseră ei, întinzând bucuroşi amândouă chivărele de oţel pline cu mere aurii.
- Stăpâne luminate - zise apoi unul din ei. Ai două fete frumoase, ca rupte din soare. Dorinţa noastră este să ni le dai de soţii, deoarece am dovedit că suntem vrednici de ele, învingând Zmeul cel puternic, care te jefuia de atâta vreme. Aducându-ţi roadele mărului tău, noi suntem încredinţaţi că-ţi facem un dar de preţ. Aceste roade, alături de vrednicia şi credinţa noastră, ne dau dreptul să nădăjduim că-ţi vom fi gineri. Să ştii că, fără ele, noi nu ne-am fi putut redobândi înfăţişarea noastră de acum. Dacă n-am fi mâncat câte un măr, rămâneam tot nişte bieţi moşnegi hodorogiţi, aşa cum ne-ai văzut la întoarcerea noastră... Merele au darul să întinerească orice fiinţă omenească şi să-i dea putere de viaţă nouă...

- Ştiam aceasta - răspunse bogătaşul - şi de aceea muream de ciudă că nu ajung să pun mâna măcar pe unul din ele, ca să-l pot mânca, atunci când voi fi bătrân şi slăbit. Acum că aţi omorât Zmeul, nu mai am de ce mă teme. Sunt mulţumit şi fericit că mi-am găsit doi gineri buni, pentru cele două fiice ale mele... Nu-i aşa, fetelor?...

Dar cele două domniţe, ruşinate, lăsară capul în jos, fără să răspundă.

Ce a urmat e uşor de înţeles.

Ilinca şi Maruca se căsătoriră cu cei doi viteji. Şi-au făcut două nunţi ca-n poveşti, la care au fost poftiţi oaspeţi din toate colţurile lumii. Şi s-a petrecut, în cântece şi chiuituri de veselie, o săptămână încheiată. Bag seamă, oaspeţii făceau cu rândul: pe când unii, ajunşi de oboseală, mai dormeau un pic, ceilalţi chefuiau; iar când se trezeau ceilalţi şi o luau de la început, aceştia se trânteau şi ei să mai fure un pic de odihnă.

Tinerii şi tatăl lor, stăpânul cel puternic, trăiră în bună pace şi înţelegere multe sute de ani, tineri şi plini de sănătate, căci îndată ce simţeau că slăbesc şi îmbătrânesc, mâncau şi ei câte unul din merele fermecate şi reîntinereau.

Până când - odată, într-un an friguros -mărul înflori, dar florile se scuturară toate şi el nu mai putu să dea rod. Toamna, frunzele se uscară înaintea celorlalţi pomi; iar primăvara următoare nici nu mai înverzi: vezi că se uscase din rădăcini.

Atunci, familia bogătaşului cel puternic începu şi ea să îmbătrânească. Rând pe rând se gheboşara, se îmbolnăviră şi muriră unul după altul, cei mai bătrâni dintre cei mai bătrâni, căci altfel ar fi trăit până în zilele noastre, umplând pământul.

Povestită de Marin lorda

Drumurile vieţii

sau Povestea lui Bălăior
şi Ocheşel

ÎNTR-O ŢARĂ, al cărei nume nu-l mai ţin minte, trăia odată un om sărac lipit pământului, care altă avere nu mai avea, decât un bordei

dărăpănat la o margine a pădurii, pe malul înverzit al unei ape. Nevasta îi murise de mult, dar zilele îi erau înseninate de doi băieţi frumoşi, ca rupţi din soare, care se jucau toată ziulica în preajma colibei, în timp ce tatăl lor, însoţit de un câine voinic, pleca din zori la vânătoare, întorcându-se spre prânz cu tolba plină de vânat.

Băieţii lui, în vârstă de vreo zece ani, căci fuseseră născuţi gemeni, creşteau în deplină libertate, zglobii şi fără nici o grijă. Unul avea părul negru, creţ, pieliţa negricioasă şi ochii albaştri; şi de aceea tatăl îl numise Ocheşel; celălalt, cu părul bălan ca spicul grâului, cu faţa albă, zâmbitoare şi cu ochii verzi, se numea Bălăior.

Omul nostru îşi iubea aşa de mult feciorii, încât nu-i lăsa să se ostenească muncind, îi obişnuise să trăiască numai în joacă şi lenevie. Singur deretica prin casă, aprindea focul, căra apă, gătea mâncare; singur cârpea hainele, fără să se lase ajutat de copii.

De ce trăia el departe de lume, de ce ocolea oamenii şi se ferea de prietenia lor, nimeni nu ştia. Ducea o viaţă retrasă, luminată numai de jocurile şi zbenguiala celor doi băieţi, care toată ziua se căţărau prin copaci, alergau după fluturi,

prindeau şopârle sau se avântau în apa răcoroasă a lacului din apropiere.

într-o zi, omul nostru se sculă mai devreme ca de obicei, sărută copiii, care dormeau încă, îşi aruncă puşca pe umăr şi tolba la şold, chemă câinele şi porni, în pădure.

Pasămite, el văzuse în ajun urmele unui porc mistreţ şi voia să-l împuşte. Aşa, se afundă în desişul codrului, luându-se după urme, până ajunse într-un luminiş. Acolo se puse la pândă, pregătin-du-şi puşca. Nu trecu mult şi se ivi un mistreţ mare cât o matahală. Vânătorul puse arma la ochi şi trase. Dar glontele, în loc să nimerească fiara, o răni numai. Mistreţul se repezi furios şi, după ce-l lovi de moarte pe vânător, pieri printre copaci.

După câteva ceasuri, câinele vânătorului sosi gâfâind acasă, unde începu să latre şi să chelălăie, ca să le dea de veste copiilor de nenorocirea întâmplată.

Ocheşel şi Bălăior, cei doi băieţi, tocmai se jucau pe malul apei. Când văzură câinele, care se tot ducea şi se întorcea mereu spre pădure înţeleseră că se întâmplase ceva neobişnuit.

Se luară după el, până ajunseră la locul unde, lângă un copac, sta lovit de moarte tatăl lor.

Văzându-şi băieţii, i se aprinse în ochi cea din urmă pâlpâire de viaţă. Cu glas stins, îi chemă lângă el şi le spuse:

- Dragii mei copii, ştiţi cât vă iubesc şi cât am fost de fericit să vă văd veseli şi mulţumiţi pe lângă mine. Cât am putut, am încercat să vă feresc de oameni şi de suferinţe, de aceea nu v-am lăsat până acum să munciţi, şi toată grija casei am dus-o eu singur. Poate că am făcut rău, dar dragostea cea mare pe care v-o purtam m-a îndemnat să vă feresc de orice osteneală. Acum simt că mi se apropie sfârşitul. Să mă lăsaţi aici, în inima pădurii, iar voi să vă îndreptaţi spre soare-răsare, urmând drumul care iese din pădure şi duce până la o mare cetate... Acolo veţi găsi adăpost şi veţi putea să învăţaţi a înfrunta greutăţile vieţii, de care eu v-am ferit până acum. Să luaţi aminte că, pe la jumătate, calea aceasta se desface în două drumuri: unul e neted, uşor, luminat şi plin de flori, iar altul greu, spinos şi întunecat. Amândouă duc spre cetate, dar voi să apucaţi pe cel... dar bietul vânător nu-şi putu sfârşi vorba şi-şi dete sufletul în braţele celor doi copii.

Ocheşel şi Bălăior, ascultând sfatul tatălui lor, care le spusese hotărât să-l lase acolo, porniră

plângând pe drumul arătat de el. Le venea foarte greu să se despartă de trupul părintelui lor, dar nu puteau face altfel.

Câinele, însă, rămase credincios locului urlând de durere. După câtăva vreme, sapă cu labele o groapă destul de lungă şi de adâncă, prinse cu dinţii trupul înţepenit al nenorocitului său stăpân, îl târî în groapă şi trase tot pământul deasupra. Apoi se afundă şi el în codru.

Cei doi băieţi găsiră drumul de care le vorbise tatăl lor şi zoreau acum pe el, ca să ajungă cât mai repede în cetate, jinduind după adăpost, hrană şi îngrijire. Dar drumul era foarte lung şi uneori li se părea că nu se mai sfârşeşte. Ocheşel şi Bălăior mergeau ziua întreagă, iar seara cădeau istoviţi de oboseală şi dormeau până în zori, când se trezeau să pornească mai departe.

Merseră astfel trei zile încheiate. Merindele ce le aveau cu ei începură să se împuţineze şi copiii se văzură ameninţaţi să rabde şi de foame. Când, deodată, ajunseră la locul în care drumul se despărţea în două, ca două ramuri, unul o lua la dreapta, altul spre stânga. Cel dintâi era un drum neted, luminos, străjuit de o parte şi de alta cu pomi roditori, tufe şi flori mirositoare. Sute de

păsările ciripeau vesele pe crenguţele bătute de soare, iar fluturi de toate culorile săltau din floare în floare. Celălalt drum mergea în urcuş, era presărat cu fel de fel de bolovani printre care creşteau numai ierburi aspre şi buruieni, iar nişte nori negri şi grei îl întunecau pe toată lungimea.

- Pe care din ele o luăm? întrebă Bălăior.

- Greu de ales! răspunse Ocheşel încruntat.

- Ba nu e greu deloc, sări cu gura frate-său. Eu cred că va trebui să apucăm pe drumul cel luminos, neted, străjuit de copaci roditori; şi ar fi o mare nerozie să ne gândim măcar să pornim pe celălalt, care e plin de bolovani şi pe care n-ai putea să mergi decât în urcuş.

- Cred, Bălăior, că e bine să nu ne grăbim. Să chibzuim mai mult la ce ne-a spus tata.

- Cu toate acestea, frate Ocheşel, bietul tata nu ne-a putut spune pe care din cele două drumuri trebuie să pornim. Eu numai pe cel neted şi frumos voi merge. Nu ştiu ce vei face tu, dar te sfătuiesc să nu te duci pe calea cea anevoioasă; vei avea mult de suferit; şi apoi şi merindele ne sunt pe sfârşite, aşa că, mergând pe drumul ales de mine, am putea să ne hrănim cu roadele, pomilor de pe marginea lui, pe câtă vreme altminteri am răbda de foame.

- Nu, nu, Bălăior, nu te pot lăsa să pleci pe acolo, mi-i teamă. Aşteaptă mai bine să mai chibzuim, poate, cine ştie, ne vine vreun gând luminos sau ne ajunge din urmă cineva care ar putea să ne dea un sfat bun.

Cei doi fraţi aşteptară o vreme, dar nici un gând bun şi nimeni nu venea să-i călăuzească. De necaz, începură să plângă amândoi.

- Să aşteptăm până mâine, Bălăior! spuse Ocheşel fratelui său, când se lăsă noaptea.

Şi se culcară chiar la marginea răspântiei. Se ghemuiră unul într-altul, în iarbă, şi curând adormiră istoviţi de griji şi de teamă.

Ocheşel adormi cel dintâi.

în somn avu un vis ciudat. I se păru că stă de vorbă cu tatăl lor, care le spunea:

„Copiii mei, mi-am dat sfârşitul înainte de a vă putea lămuri pe care cale trebuie să apucaţi. Acum, că vă văd în mare încurcătură, mi-e tare milă de voi şi am venit să vă spun că frumuseţea drumului cel neted şi uşor nu e decât o amăgire!"

Atâta zise şi pieri.

Spre dimineaţă, Ocheşel se trezi şi vru să spună şi fratelui său visul. Dar, cu durere, văzu alături locul gol. Bălăior fugise peste noapte pe

calea aleasă şi îi lăsase fratelui său traista cu merinde şi un cuţit.

Trist, abătut, Ocheşel porni şi el să urce pe drumul cel anevoios. Mergea foarte greu; bolovani din ce în ce mai mari îl făceau să păşească rar, cu mare grijă, ca să nu se lovească la picioare. După o zi de mers, încălţămintea i se strică şi degetele îi ieşiră afară. Porni desculţ, dar mersul era şi mai anevoios. Seara, mânca ceva în fugă şi se culcă sub un bolovan mare de piatră. Se lăsă însă frig şi el abia putu să închidă ochii, pătruns până la os de răceala nopţii.^

A doua zi de dimineaţă se sculă mai obosit de cum se culcase. Gândindu-se că şi noaptea următoare o să tremure de frig, Ocheşel se apucă să smulgă fire lungi de iarbă, pe care le puse la soare să se usuce. După aceea, începu să le împletească şi să ţească din ele un fel de rogojină mare. Când mai era puţin până să se însereze, lucrul fu gata.Puse rogojina în spate, luă traista şi porni la drum, încet, cu multă grijă ca să nu-şi zdrobească degetele picioarelor. Noaptea, dormi înfăşurat în rogojină şi nu mai tremură de frig.

Când se sculă, dimineaţa, se apucă să-şi cârpească încălţămintea. De pe trunchiul unui

copac crescut în marginea drumului, tăie cu cuţitul o bucată mare de scoarţă. O lăsă să se usuce, în timp ce din nişte rugi de mure împleti o sfoară subţire, dar trainică. Croi din scoarţă tălpi, pe care le cusu la încălţăminte. Când munca fu gata, se încălţă şi porni mai vesel la drum.

într-un timp începu să plouă, dar băiatul se adăposti imediat după o piatră, punând deasupra rogojina, care îl apără de picăturile reci şi dese de apă. Apoi, când ploaia încetă, el îşi urmă drumul.

Merse aşa câteva zile încheiate. începuse să se obişnuiască acum cu greutăţile, nu mai suferea de frig şi nici nu-l mai dureau picioarele. Dar se pomeni că i s^au sfârşit merindele din traistă. Aceasta însă nu-l descurajă. Căută pe marginea drumului şi găsi nişte plante cu frunze mari, late. Rupse o frunză şi o mestecă în gură. Era amară şi teioasă. îi smulse rădăcina, care se asemăna cu un cartof. Muşcă din ea şi simţi că are gust dulce, ca al sfeclei. îşi umplu traista cu rădăcini din alea şi iar porni la drum. Acum avea ce să mănânce şi asta îi da puteri şi nădejdi noi ca să poată înfrunta greutăţile.

Dar odată, pe înserat, văzu în depărtare umbra unui animal. „Trebuie neapărat să fie o fiară

sălbatică, se gândi el. Ar fi bine să mă pregătesc de apărare. Mi-ar fi de folos o armă, ca să pot ţine piept jivinei."

Cu cuţitul despică la cap băţul în care îşi purta traista şi înfipse acolo o bucată de piatră ascuţită, legând-o cu fire de iarbă uscată. Când fiara se apropie de el, vrând să-l sfâşie, băiatul o lovi drept în cap, omorând-o pe loc. îi luă pielea şi-şi făcu din ea o haină călduroasă.

în acest timp, celălalt frate, Bălăior, mergea vesel şi fără nici o grijă pe drumul luminos şi neted, încântat de ciripitul păsărelelor şi de mirosul florilor, mulţumit că se poate hrăni cu poame gustoase şi că nu trebuie să mai ducă în spinare greaua desagă cu merinde. Mergea ca într-un vis, săltând când pe un picior, când pe altul, culegând flori, jucându-se cu păsările, ca şi când toată lumea a lui ar fi fost. Nu'muncea nimic, nu-şi bătea capul să se apere de vreo primejdie sau împotriva vreunei fiinţe rele. Nopţile erau călduroase, zilele însorite şi vesele.

Şi-au mers ei cei doi fraţi, pe drumuri deosebite, unul luptând din greu cu nevoile şi cu piedicile, altul fără nici o grijă, zile şi zile întregi. Până când, Ocheşel ajunse trudit, dar oţelit în

lupta cu viaţa, la poarta de miazănoapte a cetăţii. Tot atunci la poarta de miazăzi, se afla fratele său Bălăior, vesel că ajunsese la capătul drumului.

Şi pe când unul bătea la o poartă, altul bătea la cealaltă.

- Cine eşti tu? întrebă un paznic pe Ocheşel.
- Sunt un biet călător trudit; caut hrană, adăpost şi îngrijire! răspunse băiatul.
- Ce ştii să faci?
- Ştiu să muncesc. Am braţe tari şi cunosc mai multe meşteşuguri.
- De la cine le-ai învăţat? Cu ce meşteri ai lucrat?

-Am lucrat singur şi le-am învăţat de la cel mai mare meşter al omenirii: NEVOIA. Ştiu să fac încălţăminte, haine, unelte de vânătoare; ştiu să caut plante folositoare pentru hrană şi pentru vindecarea bolilor; ştiu să durez adăposturi împotriva vântului, a ploii şi a viscolului; mai ştiu să mă caţăr pe stânci şi să prevăd vremea rea; ştiu să vânez şi să fac capcane de prins fiare sălbatice.

- Intră, băiete, eşti tocmai bun pentru noi.

Paznicul merse cu Ocheşel până la castelul în care locuia domnul acelei cetăţi şi îl înfăţişă vracilor şi învăţaţilor curţii.

Tot atunci Bălăior era şi el cercetat de paznicul porţii dinspre miazăzi.

- Cine eşti tu, străine?
- Sunt Bălăior.
- Şi ce doreşti?
- Doresc să intru în cetatea voastră şi să primesc adăpost, hrană bună şi îngrijire.
- Ce ştii să lucrezi?
- Să lucrez?! se miră el. Eu n-am fost învăţat să lucrez.
- Dar ce ştii să faci?
- Ştiu să mă joc, să culeg flori, să mănânc poame, să cânt, să fac ca piţigoii...
- Ca piţigoii?... Hai, intră, dar mare scofală nu cred să faci tu în cetatea noastră.

Bălăior intră. Se plimbă o vreme pe străzile întortocheate ale târgului, privind încolo şi încoace. Bătu la o uşă, bătu la alta, însă cum părea străin de loc, nu-l băgă nimeni în seamă.

Spre seară, trudit de atâta alergătură, dădu peste o ceată de tineri gălăgioşi, care îl luară în mijlocul lor, la joacă şi petreceri, hoinărind, aşa fără rost, până când se iviră zorile.

Trecură ani. Ocheşel, flăcău zdravăn, era acum unul dintre cei ce ajutau pe stăpânitor să

conducă cetatea. Priceput, muncitor şi isteţ, el izbutise să câştige încrederea acestuia, să se facă folositor şi să înfăptuiască numeroase opere de mare însemnătate pentru norod. Ridicase ateliere de tot felul, spitale, şcoli, turnuri tari de apărare, învăţase pe mulţi meserii noi, necunoscute până atunci. Ajunsese astfel să fie cinstit şi iubit de toţi. Stăpânul cetăţii, om bătrân, îl puse la loc de cinste, şi cum avea o fată foarte frumoasă, singurul său copif, i-o dădu de soţie. Ba, ca să scape de grijile puterii, îl lăsă pe Ocheşel chiar la cârma cetăţii, înconjurat de oameni cinstiţi şi înţelepţi.

Şi iată cum, prin muncă temeinică, datorită învăţăturii deprinse pe anevoiosul drum pe care apucase, el ajunse să fie conducătorul unei'cetăţi mândre şi puternice, pe când fratele său Băiăior îşi pierduse timpul cu oameni de nimic, în petreceri şi desfătări trecătoare.

După ani şi ani de domnie, într-o zi, când în palatul stăpânitorului cetăţii se împărţea, ca de obicei, dreptatea între supuşi, fu adus în faţa lui Ocheşel un necunoscut. Era învinovăţit că a intrat în casa unui negustor, în timpul nopţii, pe când acesta dormea, încercând să-l prade. Cum negustorul îl simţise, necunoscutul înşfăcase la

repezeală câteva pungi, şi se făcuse nevăzut, dar la strigătele celui jefuit, ieşiseră slujitorii, care, ajutaţi de paznicii cetăţii, îl prinseseră pe hoţ, aducându-l în faţa judecăţii.

Necunoscutul, pus în lanţuri, sta cu capul plecat în faţa judecătorilor, aşteptându-şi osânda. Nici nu recunoscuse în cel care se afla în fruntea lor pe fratele său de altădată.

Ocheşel, însă, înţelesese dintr-o ochire că învinuitul nu-i altul decât fratele său, Bălăior. Inima-i spunea că nu trebuie să-l judece, să-l osândească pe vinovat. Era la grea cumpănă şi nu putea lua singur o hotărâre aşa de grea. De aceea, spre mirarea tuturor, se sculă şi spuse cu glas tremurat:

- Pe acest om, care a jefuit un semen al său, nu-l pot judeca eu; va trebui acum să-l judece întregul norod al cetăţii. E mai drept aşa.

Şi dădu poruncă să se strângă în piaţa cea mare tot poporul. Nu lipseau nici copiii, pe care îi ţineau în braţe mamele lor.

Ocheşel se ivi cu greu la locul de judecată, înconjurat de judecători şi de dstaşi. Fu adus şi vinovatul.

- Oameni buni! începu el. Omul care se află în faţa voastră, învinuitul acesta este fratele meu geamăn.

Un murmur de mirare se ridică din mijlocul mulţimii. Bălăior îşi privi fratele cu uimire şi-l recunoscu.

Ocheşel urmă:

- Nu mi se cade mie să-l judec pe el, ci voi veţi hotărî osânda. Se cuvine însă să ştiţi prin ce împrejurare eu am ajuns atât de sus, iar el a coborât treaptă după treaptă pe scara pierzării.

Şi, cu glas înecat în lacrimi, povesti toată viaţa sa, toate întâmplările, arătând cum el urmase o cale, iar fratele său alta.

- Dacă nenorocitul meu frate nu s-ar fi sculat în timpul nopţii să plede pe drumul cel înşelător, dacă ar fi rămas lângă mine, ar fi aflat pe ce cale trebuia să apuce şi ar fi venit pe unde am veniifşi eu, oţelindu-ne în lupta cu viaţa. Acum, oameni buni, hotărâţi voi dacă trebuie osândit aşa cum cer legile cetăţii noastre, sau dacă poate fi iertat.

Un strigăt prelung ieşi din toate piepturile:

- Iertare!

Şi astfel fu scăpat de osândă Bălăior, fratele lui Ocheşel. Cuprins însă de remuşcări pentru

faptele sale, el îşi petrecu restul vieţii în căinţă, muncind din răsputeri. Iar fratele său trăi ani mulţi, spre binele şi fericirea cetăţii.

Povestită de Marin Iorda

Crăiasa Alexandra

CRAIUL TELEOR rămăsese văduv, cu doi feciori pe braţe. Jeli el ce jeli o vreme şi apoi, când sufletul i se mai linişti, prinse a se duce iar pe la sărbători şi petreceri, spre a-şi afla altă domniţă pe plac.

Şi aşa se făcu că, la sărbătorile de primăvară, când aprilie umpluse ramurile de flori, îi căzu dragă, nu o domniţă tinerică, ci mândra crăiasă Antonia, frumoasă la chip, dar aspră la suflet, care-şi părăsise primul soţ fără îndurare. Când trecea, înaltă şi semeaţă, cu părul negru strâns cunună pe cap tot cu şiruri de mărgăritare, bietul crai se topea de dragul ei, gândind că aşa o

mândreţe e potrivită pentru a fi crăiasa norodului său.

Cu mare codeală se învoi trufaşa Antonia a-i deveni soţie, spunându-i dintru început că ei nu-i plac copiii şi nu are nici un gând a se îngriji de feciorii craiului. Teleor o îmblânzi, liniştind-o că are destule dădace şi slugi pentru copii, aşa că, până-n cele din urmă, Antohia îl urmă ca soţie în palatele sale.

O vreme, crăiasa fu voioasă, căci numai în petreceri şi dans o ţinea, ori în vesele vânători şi călătorii. Când, însă, simţi că va avea un prunc, o mare deznădejde o cuprinse. Gândurile că nu va mai putea purta diafanele-i rochii şi nici că va mai putea dansa ori călători o umplură de atâta necaz, încât prinse mare ură pe nevinovata fiinţă ce trebuia a se naşte.

Când, la venirea pruncului pe lume, mai văzu că-i şi fată, amărăciunea ei nu mai avu margini. Nădăjduise, cel puţin, că va face un fecior, mai frumos ca cei doi ai craiului, care să rămână în urma lui la domnie, prin stăruinţele ei. Aşa, cu acea plăpândă copilă, îşi închisese viaţa de petreceri şi marile drepturi la care râvnea.

Nici nu privi la mica făptură, lăsând-o în seama slugilor, iar ea pornea cât era ziua, călare, departe-hăt, sau toată noaptea pe la ospeţe.

Craiul Teleor, dus adesea în bătălii ori prins cu treburile domneşti, nu prea băga de seamă pe micuţa Alexandra, care creştea departe de grija şi iubirea părintească, de la o dădacă la alta. Nici cei de la curte nu se prea sinchiseau de ea, văzând nepăsarea părinţilor şi se îngrijeau doar de cei doi coconi, ce urmau a cârmui ţara.

Dar nedorita copilă crescu, cu anii, mare şi frumoasă, cu cosiţele negre până la călcâie şi ochii ca două mure, în obrazul trandafiriu. Cum părinţii n-o prea scoteau la petreceri, spre a cunoaşte cuconi de seama ei, domniţa, cu timpul, prinse mare drag de unul Ştefănică, feciorul grămăticului domnesc. Era nespus de frumos, cu păru-i ca spicul şi ochii mari, visători, şi câte basme, snoave şi versuri minunate nu povestea el! Când îl vedea că vine, cu părul aurit de soare şi glasu-i de miere, inima i se zbătea în piept ca o pasăre, nedorindu-şi altul pe lume. Dar iată că, într-o zi, crăiasa o chemă la ea, o privi lung şi-i porunci a se găti cu singura-i rochie mai aleasă,

căc'un acea noapte o va lua la petrecere, spre a fi logodită cu un crai bogat, văduv, spre bune legături de hotărnicie cu acest vecin. Când auzi ce-o aşteaptă, biata copilă vărsă amar de lacrimi pe pieptul dragului ei Ştefănică.

- Nu te mai zbuciuma şi chinui aşa, o mângâie dânsul, că nu te las să suferi o asemenea soartă. Iacă, la noapte, pregătesc doi cai, şi vom fugi în lumea largă, rămânând neştiuţi, alături, o viaţă.

Şi aşa şi făcură!

Mânios, craiul trimise pe urmele lor hăitaşi cu câini ageri, care multă vreme şi zadarnic îi căutară, căci tinerii fugiseră de-a lungul unui pârâu, prin care nu se mai cunoşteau nici urme, nici miros, pierzându-se în adâncul codrului. Acolo, într-o colibă, după o vreme, Alexandra aduse pe lume o dulce copilă.

De necaz şi ură, crăiasa se jurui a-i pedepsi amarnic. Chemă degrabă pe cele cinci gogoriţe tainice pe care le avea ea în putere: *Spaima, Singurătatea, Sărăcia, Sluţenia, Stârpirea* şi le zise:

- Una câte una, pe rând să vă duceţi pe urmele lor, plutind peste văzduhuri, până ce-i veţi afla, chinuindu-le viaţa până la pieire.

Prima porni *Spaima,* cu hâdu-i chip, care dând roată peste lume, îi zări în coliba de lemn, în inima codrului. Ca o nălucă se lăsă peste pădure, urlând cu vântul, izbind cu gheare de crengi uscate în fereastră, hohotind ca o cucuvea, azvârlind umbre fioroase prin unghere.

Biata Alexandra îşi strângea prunca la sân, bântuită de pretutindeni de alaiul spăimoaselor năluciri.

Ştefănică, văzând-o acum cum se chinuie, se căina amarnic de-a o fi luat de la palat ca să îndure acum frica nefirescului.

Dar, numai când îl auzi pomenindu-i de palatul părintesc, Alexandra îşi aminti de toată amărăciunea şi singurătatea copilăriei sale, care-i lăsaseră rană fără leac în suflet, şi cu dulci cuvinte îl linişti spunându-i că nici o grozăvie din lume nu-i poate despărţi.

Descumpănită, *Spaima,* văzând că nu mai este luată în seamă, se întoarse de-i povesti Antohiei despre darzenia tinerilor şi neizbânda ei.

- Las' că-i vin eu de hac acestei fugare! se semeţi crăiasa, trimiţând degrabă, la locul tăinuit, pe cea de-a doua gogoriţă, *Singurătatea.*

Aceasta, căutându-i, colindă un timp prin lume şi, de cum îi găsi, seceră pe loc viaţa bietului Ştefănică, lăsând singură pe lume pe înlăcrimata Alexandra, cu o pruncă în leagăn şi alta, abia născută, la sân. Cumplită i-a fost singurătatea în tăcerea codrului, şi poate s-ar fi prăpădit de atât pustiu şi jale, dacă n-ar fi fost ciripitul Ruxandrei şi gunguritul Mixandrei, drăgălaşele-i copile. De cum se ridicară pe picioruşe, alergau strigând-o şi alintând-o, de ţi-era mai mare dragul şi bucuria. Casa ei se umpluse de veselie şi poveşti, iar Alexandra nu mai era singură şi tristă.

Alungată, *Singurătatea* fugi înapoi la palat, povestindu-i craiesei despre cele două copilite care-i umpleau viaţa Alexandrei.

- Aşa? se încruntă Antohia cu necaz. Să plece de îndată cea de-a treia gogoriţă, *Sărăcia,* şi să le ia până şi cenuşa de pe vatră.

într-adevăr, chiar în acea vară, fu o vreme secetoasă, care pârjoli pădurea de nu mai puteau strânge nici ciuperci, nici fragi, iar alune şi mure nici nu se făcură. Balta din poiană secă de pieriră toţi peştii, iar albinele şi păsările zburară prin alte locuri. Bietele copile şi mama lor se subţiaseră de foame, iar cămara pentru iarnă le era goală.

Peste astă nenorocire se abătu o iarnă aspră, cu viforniţă şi ger, de până şi jivinele fugiră care încotro. înspăimântată, Alexandra îşi luă copilele şi cu mare greu răzbiră la marginea sătucului de lângă pădure. Alexandrei îi fu ruşine să pornească la cerşit, dar se făcu de mare folos, ba arătând sătencelor cusături noi, ba învăţând pe copiii acestora a desluşi buchiile cărţilor, ba lecuind câte un bolnav.

Muntenii erau acum tare bucuroşi auzindu-şi odraslele cum citeau şi socoteau, iar nevestele lor cântând în coruri la şezători. Aşa că, drept mulţumire, unul trimise dăscăliţei o capră cu lapte, altul o purceluşă, alţii obiecte de lemn înflorat trebuitoare casei, ori făină, iar satencele îi aduseră care aşternuturi, care velinţe ori îmbrăcăminte, care ştergare ori broboade.

încet-încet, prin truda mamei şi sârguinţa fetelor, casa se tot umplu, până ce *Sărăcia* nu mai avu loc unde să şadă. Oriunde se trăgea ea, fetele mai aşezau vreun burduf cu brânză, Vreo ulcică înflorată, vreo doniţă cu lapte, căci erau tare harnice şi crescuseră coz de frumoase. Ruxandra semăna cu maică-sa, gingaşă, cu părul

de mătase neagră şi ochişorii ca murele sclipind în obrăjorii trandafirii. Cu mare măiestrie picta, în vesele culori, marame, cojocele şi obiecte de lemn, cu minunate flori, păsări, ramuri, ba chiar chipuri de oameni ce semănau aidoma.

Mixandra era înăltuţă şi bălaie, cu ochi visători ca ai lui taică-său. Şi tot ca el născocea atâtea poveşti şi snoave, atâtea fermecate închipuiri, încât toţi o ascultau vrăjiţi.

Erau nespus de iubite şi toţi le mulţumeau cu daruri, aşa că, într-o zi, *Sărăcia,* înghesuită de nu mai avea nici unde să-şi tragă sufletul, fugi mohorâtă înapoi la palat.

- Mi-au venit de hac Alexandra, Ruxandra şi Mixandra! Sunt atât de harnice şi voioase, atât de drăgălaşe şi de milostive la suflet, încât iubirea le înconjoară de pretutindeni.

Arsă de ciudă, crăiasa chemă cea de-a patra gogoriţă, *Sluţenia:*

- Du-te de urâţeşte chipul fiică-mii şi sufletele copilelor, şi piară orice bucurie şi iubire dintre ele!

Nu trecu mult şi iată că *Sluţenia* începu a săpa brazde subţiri pe faţa Alexandrei, luându-i rumeneala obrajilor. Pletele ei bogate şi negre

începură a cărunţi şi puterile îi slăbiră. Sărmana îşi ascunse părul sub basma, îşi rumeni faţa cu dresuri din culorile Ruxandrei şi lucra cu sârg, cât era ziua, biruindu-şi oboseala.

Dar iubitoarele copile nu băgară nimic de seamă, până într-o bună dimineaţă când, venind de la pădure cu doniţele pline de zmeură, o găsiră scăldându-se în râu, fără basma pe cap, fără rumenele pe obraji.

- Phii, strigă uimită Ruxandra, ia te uită, surioară, la mama, ce minune!

- Da, surioară, răspunse Mixandra, trebuie că râul e fermecat şi a prefăcut-o într-o zână. Priveşte, păru-i negru s-a prefăcut în argint curat, ochii îi ard ca două diamante negre, iar chipul îi e alb ca floarea de crin!

• Şi o strângeau, şi o sărutau cu mândrie, găsind că nici un chip nu-i mai frumos pe lume, decât al mamei lor.

Sluţenia nu putuse atinge cu veninul ei inimile copilelor, care rămăseseră la fel de voioase, iubitoare şi miloase. Toate jivinele pădurii se îmblânziseră, nemaitemându-se de ele şi veneau prin preajmă să fie lecuite sau mângâiate.

Căprioarele îşi aduceau iezii şi se lăsau mulse, iepurii săltau şi ei sprinteni, aducând dulci

rădăcini, veveriţele le aruncau alune, arici veneau cu ciuperci în ţepi, păsărelele le cântau până-n noapte. în fiece seară, se iveau în marginea poienii semeţul zimbru şi măritul urs, aşternând daruri la picioarele lor. Zimbrul lepăda de pe grumaz tot blănuri scumpe de la jivinele ce se săvârşiseră de bătrâneţe, ursul le aducea faguri cu miere şi rugi plini cu mure. Şedeau de le priveau cu nesaţ, până ce scăpata soarele, şi apoi se pierdeau tăcuţi în noaptea codrului.

Mai să plesnească *Sluţenia* de necaz că nu izbutise a sluţi nici chipul mamei, nici sufletele copilelor. Fugi degrabă să povestească Antohiei de truda ei zadarnică şi de lumina dragostei cu care priveau copilele lumea, chipul mamei şi chiar sălbaticele jivine.

Mânioasă, crăiasa îşi chemă acum degrabă vânătorii şi le zise:

- Luaţi toţi câinii şi armele şi duceţi-vă în codrul de sub munte de-mi prăpădiţi câte jivine puteţi şi-mi aduceţi vânat bogat şi piei de preţ, iar tu, *Stârpim,* du-te cu ei, şi nimic să nu mai rămână pe urma ta!

în acea seară, pădurea vui de strigăte, lătrat de câini, zăngănit de arme şi zbieret de jivine

răpuse: lupi argintii, vulpi roşcate, jderi cu blană scumpă, cerbi cu coarne falnice, râşi cu blăniţa tărcată, mistreţi colţaţi, bursuci vărgaţi.

Dar, dintr-o dată, se auzi un muget cumplit şi un mârâit sălbatic, şi iată ivindu-se cu fuioare de aburi pufnind pe nări, semeţul zimbru şi falnicul urs. Cu coarnele, cu ghearele şi cu dinţii ei se năpustiră asupra vânătorilor, sfâşiindu-i, zdro-bindu-i, până ce, cu mare spaimă, aceştia fugiră, cu câini cu tot, de unde veniseră.

Istoviţi, străpunşi de săgeţi, zimbrul şi ursul se prăbuşiră şiroind de sânge.

Când se potoli zarva, copilele alergară cu sufletul la gură la locul prăpădului. Zărindu-i însângeraţi pe falnici stăpâni ai codrului, fetele prinseră a-i freca cu ierburi de leac, a-i spăla cu licori, a-i unge cu balsamuri. Neavând cu ce le lega rănile, îşi rupseră poalele cămăşilor să le oprească sângele ce izvora necontenit. Trupurile vieţuitoarelor se împuţinau sub pielea ce le rămânea tot mai largă. Deznădăjduite, copilele începură să plângă amarnic şi lacrimile fierbinţi le şiroiau pe trupurile uriaşilor vlăguiţi.

Atunci, ca prin farmec, şi zimbru! şi ursul

deschiseră ochii şi, sărind în picioare, se scuturară

*

puternic, iar pielea cea largă se desprinse şi căzu jos, ca un veşmânt netrebuincios. Din ea se iviră doi mândri flăcăi, cu haine crăieşti.

Ruxandra şi Mixandra amândouă rămaseră încremenite. Dar flăcăii, luându-le mâinile, grăiră:

- Nu vă temeţi, scumpele noastre copile. Noi suntem doi feciori de voievozi, şi ei prieteni nedespărţiţi la vânătoare. Toată ziua băteam crângurile şi codrii pustiind animalele, până ce, mâniat foarte, Stăpânul Munte s-a scuturat din temelii prăbuşind stâncile şi, vuind ca o furtună, a zis: „Pentru nechibzuinţa voastră, fie să vă prefaceţi şi voi în fiare şi să trăiţi hărţuiţi ca ele. Şi până ce nu veţi ajunge a le cunoaşte, a le iubi şi ocroti, şi până ce ochi omeneşti nu vor plânge asupra voastră cu milă, să nu vă recăpătaţi înfăţişările omeneşti!" Sorocul ni s-a împlinit astăzi când, luptându-ne cu hăitaşii întru apărarea vieţuitoarelor pădurii, am căzut răpuşi, pierzând tot sângele de jivină, izbăviţi de lacrimile voastre calde. Noi vă cunoaştem de mult din codru şi v-am îndrăgit nespus, pentru bunătatea, cuminţenia şi vrednicia voastră. îngăduiţi-ne a nădăjdui că veţi primi a fi soţiile noastre.

Copilele roşiră cu sfială spunându-le că trebuie să ceară încuviinţarea mamei lor.

Alexandra îi binecuvânta cu drag şi grăi:

- Fetele mele se codesc crezând că n-ar fi pe potriva voastră. Aflaţi că eu sunt fiica craiului Teleor, iar ele nepoatele lui, şi marea lor zestre este sufletul lor curat şi bogat, precum şi vrednicia şi frumuseţea lor.

- De alt nici nu avem trebuinţă, se bucurară craii Zimbru şi Ursan. Toţi codrii aceştia sunt moşia noastră şi vom trăi cu drag împreună pe aceste meleaguri iubite.

Văzând atâta bucurie şi izbândă, *Stârpirea* fugi săgeată la palat, povestindu-i vitregei Antohia despre minunea din codru. Auzind că Alexandra îşi va mărita fetele cu doi crai, de ciudă, crăiasa pică la pat, murind după puţine zile.

în împărăţia codrului se petrecură două nunţi de pomină, cu mare strălucire: a Ruxandrei cu falnicul Ursan şi a Mixandrei cu semeţul Zimbru.

Aceştia însă o aşezară în faţă pe crăiasa Alexandra, punându-i pe cap o cunună din mii de mărgăritare, zicând:

- Aceste mărgăritare sunt nenumăratele
lacrimi pe care le-ai vărsat pentru, atâta ne-

dreptate, obidă şi griji. Această mantie de aur ce ţi-o punem pe umeri e ţesută din miile de fire cu care ai trudit, cosând şi împletind o viaţă, tu, care ai fost umila femeie printre crăiese, vei fi acum mândră crăiasă printre femei!

Copilele îi sărutară mâinile cu dragoste şi trăiră cu toţii mulţi ani fericiţi împreună.

Povestită de MonicaAslan

Zăganul

SUS PE CRESTELE semeţe ale muntelui se zăreau strălucind în soare coloane înalte şi străvezii închipuind un.falnic castel cu crenelele pierdute în nouri. Mulţi ar fi dorit să ajungă până acolo, să vadă ce se află dincolo de" pereţii de cleştar, dar nu era chip să răzbată nicicum prin sălbăticia stâncilor, nici prin torentele clocotitoare care se prăbuşeau în vâltoarea cascadelor, nici peste prăpăstiile fără fund. Nici păsările nu

cutezau a zbura aşa înalt prin şuierul vântului. Doar sus, sus, deasupra muntelui, plutea, cu rotiri largi, un semeţ vultur, cu strai de pene strălucitoare, încheiate cu un guler de fulgi ca horbota. Capul mândru, cu cioc arcuit şi ochi pătrunzători, părea a purta o cunună de aur, ghearele puternice luceau ca tăiate din şlefuită baga. Când desfăcea aripile-i largi, el părea a cuprinde tot cerul, întunecând o clipă soarele, apoi se rotea pe o parte şi pe alta, cuprinzând cu privirile-i agere toţi codrii şi aşezările din vale.

Ştia, de acolo de sus, fiecare pom, fiecare • om, cântărind tot ce era mai de seamă. Apoi, o dată cu asfinţitul, cobora cu line fâlfâiri în faţa castelului de cleştar.

De cum atingea lespezile, el pe dată se preschimba într-un falnic crai, cu veşminte de mătase de horbotă fină. Capul lui mândru, cu nas vulturesc şi ochi scăpărători, purta cu adevărat coroană de aur greu, în care erau pironite diamante cât nuca.

Păşea gânditor prin grădina cu flori pufoase de colţ, ce răsăreau ca steluţe albe în tot locul, tufe înmiresmate de ienupăr şi imortele colorate. Castelul de cleştar oglindea lumina în focuri de

curcubee, iar în suflarea vântului, cristalele străvezii clincăneau ca nişte clopoţei de argint, ce se-nsuteau cu ecourile printre stânci. Pe lespezile de marmură, prin sălile nesfârşite, se rânduiau jilţuri, mese, sofale măiestrit lucrate din lemn îmbălsămat, cuverturi, covoare şi draperii de catifele brodate minunau privirile.

Dar nimic din toate acestea nu păreau a bucura inima tăcutului crai. Căci grea osândă atârna asupra vieţii sale! Pe când fusese nesăbuit de tinerel, Zăgan, crescut tot prin meleaguri muntoase, avusese patima vânătoarei. Nu era arcaş mai iscusit ca el şi mii de păsări dobora, din cel mai iute zbor, cu săgeţile-i neiertătoare. Toate încăperile palatului se umpluseră de nenumărate neamuri de păsări împăiate; de câmpie, de apă sau de pădure, şi alte sute, zăbrelite prin colivii de aur, ciripeau cu jale. Se mândrea a nu-i fi scăpat nici un soi, în afara mândrului Vultur ce plutea sus, deasupra muntelui.

N-avea pace şi trufie mai mare decât să ajungă a-l vâna şi pe acela, spre a-şi arăta fala şi dibăcia. Dar muntele era sălbatic, părând cu neputinţă de răzbătut, dar şi agerimea şi voinţa lui Zăgan erau ca de oţel.

Aşa că, odată, când pe seninul adânc văzu plutirea măreaţă a Vulturului, cu aprigă dorinţă porni a străbate poienele, a se strecura prin codru, a se căţăra pe stânci, a se târî pe muchii înguste, peste genuni, a se agăţa cu unghiile şi ţintele încălţărilor pe pereţii înalţi de piatră, până ce, sfârşit de oboseală, ajunse pe vârful muntelui.

Acolo, printre sclipitoarele cristale de stâncă, îşi avea sălaşul mândrul Vultur, şi când acesta coborî cu vuiet de furtună din înălţimi, Zăgan slobozi din arcul încordat săgeata-i oţelită. Cu vaier de moarte şi glas ce-nfioară, craiul-păsărilor grăi omeneşte către el:

- Nesocotitule, tu care de ani mi-ai nimicit neamurile păsăreşti, tu care n-ai alt rost şi trufie pe lume, tu care n-ai milă şi înţelepciune, fie să te preschimbi în locul meu în vultur, sălăşluind pe viaţă aci, în înaltul crestelor, în curgerea vânturilor. Doar aci să mai fii fiinţă omenească, unde nu mai poţi vâna nimic, dar de cum vei voi a păşi spre vale, atingând ultimele lespezi ale palatului, să nu poţi coborî decât cu aripile, luând înfişare de pasăre, căci cu piciorul nu va mai fi chip. Şi orice fiinţă vei mai voi a aduce să împartă pustiul şi singurătatea stâncilor cu tine, la fel să păţească, preschimbându-se pe veci în pasăre de cum va

voi a coborî treptele. Om printre oameni tu nu vei mai fi, ci vultur printre oameni, şi om printre vulturi!

Glasul împărătesc se sfârşi, lumina ochilor, se stinse şi sângele ce-i şiroia din rană se prelinse pe picioarele crăişorului. De îndată simţi cum un cleşte de fier îi strânge inima şi voi să fugă la vale, dar picioarele i se chirciră în gheare, braţele i se desfăcură în uriaşe aripi, veşmintele se rânduirăîn pene. Hăurile de jos îl ameţeau, şuierul vântului îl zburătăcea, se izbea de stânci, până ce, încet-încet, prinse a bate aripile, a se roti, a pricepe lunecarea pe cer şi a simţi tăria văzduhului, ca undele unei albastre mări pe care plutea ca o corabie cu pânzele în vânt.

Beţia zborului îi cuprinse toate mădularele, cobora în iureş, se înălţa în vuiet, sfâşiind aerul ca pe o rece mătase, până ce se simţi sleit şi coborî pe vârful muntelui. De cum atinse lespezile, trupul i se întregi iar în îrifăţişare omenească. O clipă crezu că a învins ursirea şi dădu să coboare grăbit, dar îndată căzu iar în gol în chip de vultur. Se roti asupra curţilor părinteşti, privindu-le cu jale, cercă a coborî pe pridvor, alături de maică-sa, chemând-o cu drag şi dor, dar numai un croncănit

spăimos îi ieşi din gâtlej. Oamenii se repeziră cu bâte şi suliţe asupra lui şi abia scăpă de moarte, zbucnind în zbor spre recile-i înălţimi, unde putea fi iar om.

Se trase în castel cu sufletul ars de durere, încercă a se îmbărbăta, dar singurătatea, vântul ce şuiera straniu printre stânci, pustiul din jur îl înfiorară.

Trecu multă vreme până izbuti a se obişnui cu înălţimile, cu singurătatea, cu amărăciunea!

Când dorul îl sfâşia prea tare, el se lăsa să zboare asupra satelor, uliţelor şi livezilor, asupra pâraielor unde se scăldase, a pădurilor unde vânase, a curţilor părihteşti unde copilărise. Pentru ai lui, el murise de mult în sălbăticia munţilor, dar el îi vedea zi de zi, urmărind tot ce se întâmpla.

Ajunsese, cu trecerea timpului, bărbat în toată firea şi tânjea după o fiinţă omenească, după căldura unui suflet alături de el. Dar nici o fiinţă cu chip de om nu putea urca pe tărâmurile lui, nici el, ca vultur, nu era primit între oameni.

însă la nunta ultimei lui surori zări, printre oaspeţii aleşi, o fată de o frumuseţe minunată, înaltă, subţire, cu rochie verde de atlaz brodată

cu flori, din toate nestematele, şi coroniţă bătută în mărgăritare pe păru-i negru ca pana corbului. Dansa de parcă plutea şi toţi coconii erau în jurul ei.

Inima arse pieptul lui Zăgan cu dogoarea primei iubiri şi, de cum se sfârşi petrecerea, coborî în zbor neauzit, lăsându-se pe furiş pe pervazul ferestrei iatacului unde intrase frumoasa domniţă. Lăsă jos din cioc un smoc de ierburi cu balsam adormitor, care adânci copila în somn pentru un timp şi, prinzând-o uşurel în gheare, o învălui printre fulgii lui calzi şi se înălţă spre castel, unde o aşternu lin pe o sofa, privind-o cu nesaţ.

Când domniţa deschise ochii, văzu în faţa ei o mândreţe de crai cu straie alese, într-o încăpere de basm, cu neasemuite bogăţii. Ochii-i alergau cu plăcere de la giuvaerurile de preţ la strălucirea mătăsurilor, fără a şti unde se află. Zăgan îi prinse mâinile cu iubire şi o plimbă prin castel, întrebând-o dacă nu i-ar plăcea a locui în el ca stăpână, dorind a şti cine este.

- Sunt domniţa Păunită şi e minunat la domnia-ta, dar nu ştiu ce pot a-ţi răspunde încă. Vino la petrecerea de mâine seară să dansăm şi vom mai.vorbi, căci nici nu te cunosc.

- Sunt Craiul-munţilor şi mâine-seară ne vom întâlni iar negreşit, spuse Zăgan, întinzându-i o cupă de cleştar cu ameţitoare băutură.

Păunită sorbi şi de îndată se cufundă în somn.

Zăgan o purtă pe braţe afară şi, luând chip de vultur, o înălţă peste lespezile pragului vrăjit, lăsând-o în zbor iar în palatul din vale.

A doua zi copila se trezi cu mirare tot în patul din odaia ei, aşa cum adormise nedezbrăcată de rochia-i de mătase şi crezu a fi avut un vis minunat, dar lângă ea găsi o pană vulturească de aur curat. Un simţământ nelămurit o cuprinse şi parcă toată ziua aşteptă seara, ca să se ivească semeţul crai spre a dansa prinsă în braţele lui, dar acesta nu se arătă.

încredinţată c-a fost într-adevăr vis, se întoarse târziu în iatac, dar de cum intră, o ameţeală o prinse, căzând în somn.

Şi iar se trezi în palatul de cleştar cu doritul crai la picioarele ei, şi iar şezură mult de vorbă, parcă neîndurându-se a se despărţi.

Iar dimineaţa era tot în iatacul ei cu pana de aur lângă obraz. Nu era lucru firesc, dar mult şi-ar fi dorit ca totul să fie aievea.

- Dacă inima ta m-a îndrăgit, aşa cât sufletul meu pe tine, îi spuse el în cea de-a treia noapte, să te găsesc mâine gătită cu acele pene de aur şi voi înţelege că vrei să rămâi pe viaţă cu mine şi voi trimite vulturul meu fermecat să mi te aducă aci, ca şi-n celelalte daţi. Cetatea mea e clădită pe vârf de munte şi în alt chip nu se poate ajunge aici, şi nici coborî fără primejdie. Deci, chibzuieşte bine înainte de a te hotărî, căci nu voiesc lacrimi şi tristeţe în ochii tăi vreodată, ci doar bucuria de-a împărtăşi cu mine viaţa de aici, aşa cum va fi să fie.

în ultima noapte, când se încheiaseră deja serbările nunţii, domniţa Păunită se ivi minunat îmbrăcată cu rochie de brocart de culoarea tur-coazelor verzi-albăstrii, cu măiestrite broderii de fir şi pietre scumpe de-ţi luau ochii. în pletele mătăsoase strânse în conci, străluceau trei pene de aur, ca o jerbă de raze ţâşnind din noaptea părului.

Mulţi coconi îi cerură mâna, dar ea dansa râzând voioasă, fără a le da vreo încurajare. Şi când se stinse petrecerea, fugi cu pas uşor în iatacul ei, unde de îndată se simţi plutind ca în vis în adierea fermecatelor miresme.

Cu bucurie se trezi în măreţul castel din munţi, unde craiul Zăgan îi puse coroana de aur pe frunte şi-un inel de legământ pe deget, grăind:

- Scumpă soţie, toate bogăţiile şi frumuseţile acestor încăperi vor fi ale tale, stăpână a lor şi a inimii mele vei fi, slobodă să-ţi faci orice voie, numai un singur lucru ţi-e de oprelişte: să te fereşti de-a atinge vreodată treptele terasei spre a voi să le cobori spre vale, căci grea primejdie poartă pentru viaţa ta şi fericirea noastră. Ţi-am spus mai dinainte că-ţi dau răgaz de gândire, pentru a te hotărî de poţi trăi numai alături de mine în împărăţia munţilor, noi şi urmaşii noştri. Ai cumpănit bine? _ .

- O, răspunse Păunită, cu drag voi rămâne cu tine! Ce-mi mai pot dori, când atâtea scumpe giuvaeruri şi minunate brocarturi şi mătăsuri pentru straie se află aci! Am pentru o viaţă şi voi fi cea mai împodobită femeie din lume!

Mare bucurie fu pentru amândoi la început. Crăiasa alerga veselă, dansând uşoară prin marile încăperi sau chiar printre coloanele scânteietoare, fluturându-şi rochiile, care mai de care mai frumoasă, mai bogată, pe care le alcătuia din atlazurile, vălurile şi taftalele din castel. Zilnic

schimba gătelile şi diademele; inele scumpe şi brăţări sunătoare scăpărau pe mâinile ei. Zăganu o privea fericit şi nespus, bucuros de a-şi împărţi traiul şi singurătatea cu fermecătoarea Păunită. Nu mai cobora în zbor peste munte decât arar, când ea dormea, ca nu cumva să-i afle amara-i taină şi să se înspăimânte, pierzându-i iubirea.

Zilele treceau, lunile se strângeau şi, încet-încet, Păunită începu a tânji. îi era dor de oameni, de petrecerile cu cânt şi dans, pline de veselie şi strălucire. Ce folos că avea acum atâtea rochii şi giuvaericale, dacă nu era cine s-o vadă şi unde a se mândri cu ele. Geaba se gătea de trei ori pe zi, geaba era cea mai frumoasă şi împodobită femeie din lume, dacă numai în oglinzi se răsfrângea şi nu în privirile oamenilor!

începu a-l ruga pe crai, întâi cu dulci vorbe şi alintări, apoi cu oftări şi grele suspine, să meargă şi ei în veselia lumească la serbări şi şezători, neînţelegând de ce el nu voia a coborî niciodată printre semenii lui.

Dar ce-i putea răspunde Zăgan?

Clătina mâhnit din cap amintindu-i de legământul ei, de-nvoiala lor, rugând-o a nu trece peste trepte, peste fericita lui sihăstrie cu ea, de dragul uşuraticilor petreceri cuconeşti.

Păunită, înduioşată, tăcu, dar mintea ei nu încetă a-i vorbi de încântarea ce-o stârnea printre curteni, de serile când era regină a petrecerilor, îşi zise că vulturul ce-o purtase fără primejdii peste munte, o va mai putea duce furiş, când soţul ei va dormi adânc, o parte din noapte la palatul din vale.

Trebuie că are sălaşul în vreo văgăună de sub trepte, căci fără să vrea, de câteva ori îl zărise luându-şi zborul de-acolo peste codri.

într-o noapte, când văzu curţile domneşti de jos strălucind de sărbătoare, turnă în pocalul cu băutură al soţului licoarea aducătoare de somn şi, îmbrăcându-şi cea mai împodobită rochie şi cele mai scumpe giuvaeruri, se furişă prin grădină spre treptele terasei. Geaba şuieră vântul cu vaier de jale printre coloane, cercând a-i ţinea calea, geaba tresăriră cu sunet de spaimă clopoţeii cristalelor, părând a-i şopti de primejdie, geaba se agăţară tufişurile de poalele lungii rochii, voind a-i opri pasul, căci nechibzuita crăiasă ajunse la marginea crestelor, punând piciorul pe treptele vrăjite, cercetând văgăuna de sub ele.

Dar nu atinse bine ultima treaptă şi, dintr-o dată, se simţi uşoară ca o pasăre. Trupul ei îmbrăcă minunate pene ca de atlaz stropite cu

nestemate, iar capul micuţ purta o uşoară coroniţă de mărgăritare. Aripi strălucitoare-i cuprinseră braţele şi începu a se prăvăli peste prăpăstii, în zbor zbuciumat, părând că tăria văzduhului şi spaima inimii îi vor stinge suflarea.

Ajunse sleită la curtea palatului, unde toţi oamenii o înconjurară minunându-se de frumuseţea acelei păsări necunoscute, de broderia măiestrită a penelor viu colorate.

Biata de ea mergea târându-şi trena fostei rochii, strigând cu jale: „Păunită, Păunită!"

Dar nimeni n-o înţelegea, nimeni n-o recunoştea! Toţi o mângâiau şi-o îngrijeau cu mult drag, iar nu peste mult timp>, frumoasa Păunită făcu patru ouă de aur. Din ele ieşiră puişori, care, făcându-se mari, devenira mândri păuni, atât de frumos coloraţi, de parcă erau brodaţi cu fire şi pietre scumpe.

Biata Păunită încercă de nenumărate ori să se înalţe în zbor înapoi, spre creste, în palatul Zăganului, dar aripile-i slabe nu aveau putere şi tăria văzduhului o dobora de fiecare dată.

Adânc întristat de necredinţa şi pierderea ei, neştiind care îi e soarta, craiul şezu multă

vreme singur, fără a mai avea curajul de a-şi lua altă soţie, şi mai cu seamă nu din acea lume domnească, unde jupâniţele erau atât de uşuratice şi împătimite după găteli şi petreceri. Dar odată, dând roată prin înălţimi, peste conacele şi livezile curtenilor, auzi un glas ca o strună de argint ce-şi înălţa trilurile fermecate. Coborî pe furiş pe la marginea codrului şi se apropie de grădina unde se auzea dulcea cântare.

O gingaşă copilă, cu părul bălai ca spicul revărsat pe ia de galben borangic, broda liniştită la gherghef în cerdacul casei. Şi când îşi picura viersul, pomii îşi legănau coroanele, florile îşi tămâiau miresmele, păsările îşi opreau ciripitul, ca fermecate.

Multă vreme o ascultă vrăjit Zăganu, privind la oamenii ce se strânseseră în jurul ei, umplând-o de flori şi de daruri. Mulţi voinici o priveau cu nespusă iubire, nădăjduind fiecare a fi alesul drăgălaşei Cănăriţa. Dar nici unul nu avea să aibă parte de ea, că, în acea noapte, Zăgan coborî lin cu acele ierburi ameţitoare în plisc, şi le puse pe fereastra copilei, care căzu în dulce somn asupra gherghefului. Luând-o uşurel între aripile lui, sui cu dânsa degrabă în înaltul pisc de cleştar.

Când fata se deşteptă, dădu cu ochii de măreţul crai care, privind-o cu nesaţ, îi grăi:

- Gingaşă copilă, nu te speria! Eşti în castelul craiului Zăgan, stăpânul acestor munţi. Te-am zărit şi te-am auzit de sus, căzându-mi tare dragă, şi am trimis vulturul meu fermecat să mi te aducă-ncoace. Vino să-ţi arăt minunatele privelişti ce se văd de-aici şi bogăţiile acestui locaş şi vezi dacă te trage inima a rămâne cu mine.

Copila îl privi ca vrăjită. Nu mai văzuse aşa mândreţe de crai şi nicicând aşa falnice încăperi.

Dar nu atât bogăţiile o încântară, cât acele măiestre instrumente de cântat ce se aflau în tot locul. Harfe de bronz, alăute de abanos, ţitere de auf, fluiere de argint, clape de sidef şi câte altele.

- Vino dar să închinăm o cupă de nectar şi, când te vei hotărî a rămâne cu mine, şi numai cu mine, căci înapoi nu mai e chip a coborî vreodată, dă-mi un semn, şi vulturul mi te va aduce aci, încheie Zăgan, sorbindu-şi licoarea.

Când se trezi din somn, în zori, tot în odaia ei din vale, cănăriţa crezu cu tristeţe că totul a fost doar un vis şi privi cu mirare la pana vulturească de aur din poala ei.

Aşa o noapte, aşa şapte nopţi până când drăgălaşa copilă prinse drag nespus de cel din

vis şi nicicând ziua n-o mai îndemna inima să cânte ca mai înainte, de se mirau cu toţii, cu mare părere de rău, ce-o fi cu ea.

într-o seară, cănăriţa se hotărî: luă cele şapte pene, goale pe dinăuntru, le lipi alături şi prinse a suna din ele, ca dintr-un nai fermecat, dulci cântări.

Când o auzi de pe stânci, Zăganu coborî săgeată şi o purtă adormită în aşezarea lui, cu inima arzând de bucurie. Când se trezi copila în castelul din munţi, fu nespus de fericită, legându-se a rămâne cu el pe viaţă.

- Soţie scumpă, îi spuse craiul, totul şi toate sunt ale tale aici, numai ai mare grijă de nu trece de marginile acestor meleaguri, căci de cum vei pune piciorul pe hotar, mare nenorocire te aşteaptă!

- Cu drag îţi voi rămâne alături, alt pe lume nu-mi trebuie şi nici unde nu aş fi mai fericită decât cu tine, cu minunatele alcătuiri de cântat din palat şi sunetele de basm pe care le scoate vântul printre coloanele şi ciucurii de cristal ai teraselor.

Ce zile fermecate trăiră împreună cei doi soţi şi ce bucuroas era din nou craiul! Mai tot timpul Cănăriţa se auzea cântând prin încăperi şi grădini,

însoţindu-se ba de sideful clapelor, ba de aurul ţiterei, ba de strunele harfei. Vântul o asculta purtându-i cântările prin văzduhuri, munţii i le înmulţeau în melodioase ecouri, apele de munte i le susurau, curgând la vale. Parcă totul prindea viaţă în jur şi parcă mii de glasuri fermecate răspundeau din tot locul.

Cu rochia-i lungă, uşoară, de borangic galben, cu părul bălai revărsat până aproape de brâu, Cănăriţa părea o pasăre de aur cântătoare.

Şi zilele se depanau făcându-se săptămâni, şi săpămânile luni, dar încet-încet, copila prinse a tânji, a cânta doine de jale, a privi tot mai cu dor în vale. Ce folos că avea tot ce-şi visase, dacă minunatele-i cântări răscoleau numai munţii, dacă nu avea cine-o auzi, dacă nu mai erau oameni să-i asculte glasul, copleşind-o cu laude, flori şi mulţumiri! Aci cânta doar pentru pustiuri, iar Ză-gan cel tăcut şi gânditor nu era ca veselii şi zburdalnicii flăcăi ce făceau coruri împreună cu ea.

Jos, se pregăteau de serbările primăverii, la care ea, în fiece an, umplea văzduhul de trilu-rile-i argintii, fiind mereu aleasă „împărătiţa cântecului" şi purtată în caleaşca plină cu flori, şi-n urale.

în două rânduri îşi întrebase soţul ce-i cu acel vultur fermecat ce-o purtase pe aripile lui şi unde îşi are cuibul, dar Zăgan, privind-o lung, îi răspunsese că acela se arăta arar din sălaşul lui de sub stâncărie şi venea când îl şuiera de trei ori.

A doua seară, când Cănăriţa zări departe, jos, aprinzându-se lumina faclelor de sărbătoare, ascunse în buchetul de flori de munte, ce-l duse în odaia craiului, ierburi cu miresme adormitoare, şi ea se strecură pe terasă, căutând din ochi, pe după stânci, umbra vulturului. Se apropie tot mai mult de lespezile din margine, şuierând de trei ori, dar vai! la cel de-al treilea şuierat nu-i ieşi din gâtlej decât un ciripit, se simţi uşoară ca fulgul, şi o gingaşă păsăruică aurie prinse a se rostogoli la vale, în vârtejurile de aer, fâlfâind cu spaimă micuţele-i aripioare. Când poposi pe bătrânul stejar din poiana sărbătorii, oamenii zăriră cu mirare acel bulgăraş ca de aur, ce. picura din cigculeţ triluri atât de dulci şi tânguitoare încât toţi o îndrăgiră, asemuind-o mult cu acea Cănăriţa a lor de mai an, şi numind-o astfel. Curând ea făcu patru ouşoare de aur, din care ieşiră puişori galbeni, ce umplură grădinile cu glăscioarele argintii.

.

Zăgan se frământă multă vreme, nemai-voind nicicând a mai zbura deasupra aşezărilor omeneşti. Plutea singuratic deasupra munţilor şi codrilor, cobora în şuier prin prăpăstii, da ocoluri peste plaiuri neumblate. Şi iată că-ntr-o zi văzu cu mirare, din înălţimi, o mică stână pitită în umbra pădurii, cu un ciopor de oi şi un bătrân cât muntele, printre ele. La chemarea lui, ieşi din stână o fată voinică, frumoasă coz, cu două cozi castanii până la mijloc şi ochii mierii ca fagurele. Era înveşmântată cu ie şi fotă simple ţesute de mâna ei din lâna moale a oilor, şi-o bundiţă cu înflorituri îi strângea mijlocelui. Cu strigăt puternic şi voios ea mână oile spre păşune şi se aşează alături de baci, torcând harnică firul caierului pe fus.

Spre seară, porni să mulgă mioarele şi puse laptele la prins, pentru a-l face urdă şi caş.

Zăganu se aţinu mai tot timpul prin umbra copacilor după ei, privindu-i şi ascultându-i.

' - Copilă dragă, îi spunea bătrânul, iacă, eu simt că azi-mâine îmi va veni sfârşitul şi tare mi-e greu ştiind că te las singură pe lume. Află că eu nu ţi-s nici bunic, nici alt neam. Acum şaisprezece

ani, când trăia baba mea, am zărit un vulturaş de stâncă zburând greoi cu ceva mărişor în gheare. Gândind că mi-a furat vreun miel, mă luai după zborul lui şi, căţărându-mă din stei în stei, ajunsei la cuibul de crengi, dar spre mirarea mea, nu o mieluţă era acolo, ci o pruncă ce ţipa cât o ţinea suflarea. Cine ştie din ce depărtări o furase! Am luat-o binişor, coborând cu ea la stână, spre marea bucurie a babei mele care a grăit: „De când îmi doream o copilă! Din cer ne-a picat şi, fiindcă ai găsit-o în cuib de vultur, îi vom zice Vulturica şi-o vom creşte ca pe-a noastră!"

Şi-a inimii noastre ai fost, iar acum te las a nimănui, doar cu ciurda asta ca zestre; dar cu o mare bogăţie de suflet, căci eşti vrednică, cinstită şi curată ca lacrima, fără a cunoaşte cele lumeşti, nici vreo trufie nu ai, nici odoarele şi palatele nu au pentru tine vreun preţ. Fii binecuvântată şi îngroapă-mă aici, lângă stâna noastră, să-mi mai auz, în visul cel veşnic, behăitul mioarelor, tălăngile berbecilor, lătratul zavozilor, şi-oi dormi în tihnă. Candela Luceafărului îmi va veghea la căpătâi, brazii vor fremăta cântări pentru mine!

Cu drag şi dor îl jeli copila după ce se stinse.

Dar vremea şi treburile nu stau pe loc, aşa că Vulturica se apucă a munci cât doi, pregătind roţile de caş, burdufurile cu brânză, punându-le apoi la uscat, agăţate sub fum de răşină.

Zăgan veni peste noapte şi, luând o roată mare de caş în gheare, zbură cu ea sus, lăsând în locul ei o pană de aur curat.

Mult se mai minună Vulturica a doua zi de întâmplare, căci picior de om sau fiară nu putea sui prin acele sălbatice locuri.

Aşa o noapte, aşa două, aşa nouă, până ce burdufurile şi caşurile pieiră pe rând, şi-n locul lor, de fiecare dată, găsea o scumpă pană de aur, iar într-a noua oară, un inel ce avea cioplit în nestemata lui un falnic chip.

„Asta nu-i lucru curat!" gândi copila.

Un vultur care să fure mai văzuse ea, dar ca să lase în loc podoabe de preţ, asta nu era minte vulturească, ci pornit din cuget omenesc şi nu degeaba o făcea acela, ci pentru a-i stârni băgarea de seamă. Ba izbutise a-i stârni şi inima, acea mândră înfăţişare, ce părea că-i pătrunde până-n adâncul sufletului cu ochii-i scăpărători, ascunzând parcă o tainică mâhnire, ce o priveau din străveziul nestematei. Se aşează deci la pândă, în fundul şopronului, acoperită de fân, şi iată,

\

curând se arătă un semeţ vultur, ce coborî furiş şi lăsând din plisc o cununiţă de aur cu nestemate, desprinse ultimul burduf şi dădu să zboare cu el afară. Dar, dintr-un salt, copila şi trânti uşa şopronului, zăvorând-o.

- De acu', grăi ea către vultur, punându-şi
inelul şi cununa, mă vei duce degrabă la stăpânul
tău, de mai vrei să fii iar slobod!

Parcă înţelegând, acesta plecă grumazul şi fata se aşeză între aripile lui, smucind zăvorul uşii.

în lin fâlfâit o duse Zăganu sus, pe crestele înalte, şi dintr-o dată în faţa ei se ivi în toată strălucirea, scăpărând în focuri de curcubeu în razele răsăritului, castelul de cleştare. Ca-ntr-o lume de basm păşi Vulturica, nevenindu-i să creadă că e aievea.

în spatele ei se auzi un pas uşor şi, întorcând capul, zări mândrul chip ce se oglindise în nestemata inelului.

Purta coroană de aur şi mantie crăiască pe umerii largi, strânsă pe lângă gât cu guler de horbotă.

- Frumoasă copilă, grăi el, fii binevenită în
împărăţia craiului-munţilor, Zăgan. Eu am trimis
acel vultur fermecat a-ţi lua agoniseala vrednicei

tale munci, cu domnească plată, pentru a-ţi hotărî cugetul şi inima să voieşti a veni în sălaşul meu. Suntem doi singuratici pe aceste plaiuri şi, dacă te-ai învoi, aş dori să-mi fii soţie, rămânând pe viaţă alături de mine, doar noi, cu odraslele ce le vom avea. Vino să-ţi arăt frumuseţile şi bogăţiile acestui castel, care toate vor fi ale tale, dacă vei voi a fi stăpână aci şi dacă socoti că nu ţi se va urî în aceste pustietăţi stâncoase ale munţilor.

Vulturica îl privi cu sfială, apoi răspunse că bogăţiile şi podoabele îi păreau fără de vreun folos şi nu avea alt mai drag pe lume decât munţii din jur, codrii şi văzduhul curat în care trăise de-o viaţă, precum şi acel crai care-i şedea în faţă. ■

Tresărind de bucurie, Zăgan îi trecu inelul de legământ pe deget şi, sărutându-i mâna aspră de muncă, îi zise:

- Atunci, iubită soţie, preafericiţi vom fi împreună, dar fii cu băgare de seamă a nu sfărâma această fericire, călcând vreodată pe lespezile coborâtoare ale terasei, căci mare necaz ne aşteaptă şi despărţiţi pe veci vom rămâne.

Copila îi făgădui cu sufletul curat şi multă vreme fericită se scurse pentru cei doi. Vulturica nu se plictisea nicicând printre crestele semeţe

cu aer înmiresmat de păduri şi cântecele vântului printre cristalele sunătoare. Şedea voioasă alături de crai, povestindu-şi multe întâmplări şi legende, ori torcea din caier cântându-şi doinele străvechi, când soţu-i lipsea, dus pe cine ştie unde.

însă cu timpul băgă de seamă că, doar când el era plecat se ivea în slăvi semeţul vultur ce-o adusese acolo, ca şi cum doar atunci îl slobozea craiul pentru zbor.

Dar ea nu-şi tulbura sufletul, nici nu bătea capul soţului cu întrebări, dacă acesta nu găsea de cuviinţă a i le desluşi. Până-ntr-o zi când zări vulturul sosind în zbor zbuciumat, ca şi cum avea o aripă rănită, şi nu după mult, se ivi de după stânci şi craiul, căzând, galben ca ceara, cu umărul străpuns de o săgeată. Gândurile ei se umplură de teamă şi nedumerire. Picior de om nu putea răzbate până la ei, să-l fi săgetat...

Vulturica îl îngriji cu nespusă iubire până ce-l tămădui, însă grija ce-o rodea nu-i dădea pace, întrebându-l cum de ajunsese a fi rănit de mână omenească, dar craiul nu îndrăzni a-şi mărturisi osânda, şi-i spuse că ar fi căzut singur îri tolba cu săgeţi, din care una l-ar fi străpuns. Dar Vulturica văzuse bine că aceea ce i-o extrasese din umăr

nu era din săgeţile sale şi, plină de nelinişte pentru viaţa lui, se hotărî a-i desluşi taina, punându-se la pândă când pleca.

Doamne, şi cu ce spaimă văzu ea cum Zăgan, călcând pe ultimele trepte spre povârniş, se preface dintr-o dată în semeţul vultur pe care prea bine îl ştia! Deci asta era taina şi osânda bietului ei soţ!

Lacrimi amarnice prinseră a-i curge din ochi şi cum se rostogoleau pe râpă udând pământul, din fiece strop răsărea o floricică galbenă ca aurul ochilor ei, rămânându-i numele până azi acela de «vulturica de stânci».

Acum înţelegea ea de ce o oprise craiul a păşi pe acele lespezi şi ce vrajă purtau. Cu inima-i vitează, plină de dragoste, Vulturica se hotărî a urma aceeaşi soartă cu a soţului drag, şi se duse drept la trepte, coborând pe ele.

Şi deodată simţi cum aripi mari îi cresc din braţe, cum trupul se leagănă uşor în văzduh, şi porni a pluti în zbor lin, cu un strigăt de biruinţă.

Zăganul o auzi din slavă şi coborî ca fulgerul către ea spre a o opri, dar când ajunse, o mândră vulturiţă, cu aripile larg deschise şi iubitoare privire, se alătură zborului său, dând roate line.

Când obosiră, coborâră în grădina castelului, îmbrăţişându-se cu nesaţ.

- De-acum nimeni şi nici o taină nu ne-o mai putea despărţi, şi-aceeaşi soartă vom îm-părţi-o, noi şi toţi urmaşii noştri! strigă voioasă Vulturica.

De jos, din văi, oamenii vedeau ades în adâncurile albastre, plutind falnica pereche de zăgani, cu aripile larg deschise, ca două corăbii cu pânzele umflate în vânt pe o senină mare.

Povestită de Monica Aslari

întâmplări cu Păcală

- Măi, Păcală, iată, se face târg, du-te de cumpără şi tu ceva pentru casă, îi zise nevasta.

La întoarcerea sa, îi spune ce a păţit:

-Am cumpărat, nevastă, un ac şi, neavând cum să-l aduc, l-am pus într-un car cu fân. Când ne-am despărţit, nu l-am mai găsit.

- Nebun ce eşti, mă? Dară acul se putea înfige la piept, în haine, că nu era vro treabă mare.
- Lasă, nevastă, că aşa am să fac.

A doua zi veni de la târg iară cu mâinile în buzunar:

- Nevastă, am făcut precum mi-ai zis tu şi n-am izbutit mai bine. Să mai asculte cineva altă dată la gura muierilor. Am luat un fier de plug, şi l-am tot înfipt în haine până le-am sfâşiat, uite, cum le vezi pe mine. Unde să stea fierul de plug acolo; a căzut şi l-am lăsat şi eu locului.
- Dar bine, mă, smintit ai fost? Fierul de plug se putea lua la spinare, iar nu înfipt ca un ac.

-Ai dreptate, nevastă, la spinare,, nu e aşa? Ei bine, aşa o să fac.

A treia zi se întoarce de la târg şi aruncă înaintea femeii un ogar mort.

- Dară ce mai este şi aceasta, bărbate? îl întreabă femeia speriată.
- La spinare! Nu mi-ai zis tu să-l iau la spinare? Ei, iată aşa am făcut. Să lăsăm că m-a muşcat, de este vai de pielea mea; şi dacă nu-l apucam bine de gât, mă făcea numai sânge, dară iată că a murit.

- Mă! da nevoiaş român ai mai fost! Când să-ţi vie ţie minte, mă? Apoi bine, frăţiorule, eu ţi-am zis de fierul de plug să-l iei în spinare. Cât pentru ogar, trebuia să-l fi legat de gât cu o funie sau altceva, să-i fi dat ceva de mâncare, şi să-l fi chemat: cuţu! cuţu! ori, Grivei! Grivei!
- Ei vezi, la asta nu m-am gândit nevastă; lasă că aşa am să fac.

A patra zi femeia se vede chemată de vecine spre a-i arăta nătângia bărbatului ei, de care râdea tot satul. El venea târând după sine o jumătate de porc ce cumpărase şi pe care o legase de gât cu o funie, îi tot arunca câte o bucăţică de pane şi striga:

- Cuţu! Cuţu! Grivei! Grivei!
- Dară ce prostii mai sunt şi astea, bărbate? Te-ai făcut de râs în sat cu neghiobiile tale. Am ajuns să nu mai pot scoate capul în lume de ruşinea ta.
- Aşa, vezi bine, după ce mă înveţi să fac câte nagode toate, apoi tot tu eşti cu gura mare. Am făcut aşa cum mi-ai zis tu. •
- Mâine este ziua din urmă de târg. Mă voi duce dară eu să târguiesc cele ce ne sunt de trebuinţă pentru casă. Tu vei face în locul meu treaba casei. Până mă voi întoarce, tu vei scălda

copilul şi-l vei adormi, vei face azimă, vei bate putineiul, vei mătura şi dereteca prin casă, precum fac eu.

- Dară ce va să zică arababura asta prin casă, bărbate? Iacă eu am adus tot ce ne trebuie. Tu nici pentru un dereticat n-ai fost vrednic.

-Adică ai vrea să zici că am făcut puţin? Să mă ierţi. Am frământat coca pentru azimă, am măturat prin casă, şi, ca să fac mai multe trebi deodată, am legat putineiul de gât, aşa încât să se poată bate, umblând în sus şi în jos. Nenorocire numai că, plecându-mă să pui azima sub ţest, s-a vărsat putineiul peste dânsa. Apoi am scăldat copilul. Ca să fac însă şi astă treabă am făcut focul pe vatră, am pus căldarea, am cercat apa cu făcăleţul, şi când am crezut că e bună, am turnat-o în albie şi am băgat copilul de l-am scăldat. Dar eu de un lucru mă mir. Cum, tu, care zici că e nevoie mare de capul tău, cum tu, zic, n-ai băgat de seamă că copilul avea o bubă în cap? Vezi de aceea plângea copilul într-una şi n-avea somn. la te uită acum de vezi ce frumos doarme.

Să-ţi spui şi ce am făcut de am descoperit aceasta. Cum am băgat copilul în albie să-l scald, a început să ţipe de te lua groaza. Am băgat de seamă că capul copilului era moale lângă creştet şi mi-am închipuit că acolo trebuie să fie vreo bubă coaptă. Nu m-am înşelat. Ştii tu, câtă materie am scos de acolo cu undreaua? Cum am spart buba, a adormit şi doarme dus şi acum încă.

- Vai de mine şi de mine! Mi-ai omorât copilul, netotule. Să te duci de la mine; căci pâine şi sare p-un taler cu mine nu mai mănânci.

Şi biata femeie îşi smulgea acum perii de desperare.

Pe când copilul ieşea mort pe o uşă spre a fi dus la înmormântare, Păcală ieşea pe alta cu o uşă în spinare, partea ce i se cuvenise din avutul lor, spre a se duce în lume, ori încotro l-or duce ochii. *

Povestită de Petre Ispirescu

CUPRINS

Baiauroaica / 5
Povestea unui Bob-Năut / 25
Morişca de piper / 37
Hoţii din pădure / 53
Roadele pomului blestemat / 66
Drumurile vieţii sau Povestea lui Bălăior şi Ocheşel / 85
Crăiasa.Alexandra / 100
Zăganul / 113
întâmplări cu Păcală / 138

PĂRINŢI ŞI BUNICI

Pe lângă integrala basmelor lui Crangă, Andersen, Perrault, Grimm, Hauff etc, Studioul audio el Editurii Ion Creangă vă pune acum la dispoziţie îndrăgita colecţie ***Poveşti nemuritoare pe caste audio.***

Pentru a nu pierde nici un număr, comandaţi direct de la editură cărţile şi casetele audio cu ***Poveşti nemuritoare.***

Contravaloarea timbrului literar,
reprezentând 2% din preţul de vânzare cu amănuntul,
se va vira la Uniunea Scriitorilor din România,"
cont virament nr. 45106262
banca B.C.R-S.M.B.

Redactor: **Gh. Zarafu**
Tehnoredactor: **Aura lordache**
Culegere şi paginare computerizată
Doina Ion